

ENERGETYKA JĄDROWA TECHNOLOGIE

Adam Jerzy Rajewski
Zakład Termodynamiki
Instytut Techniki Ciepłej
Politechnika Warszawska

KLASYFIKACJA REAKTORÓW JĄDROWYCH

Przeznaczenie

Energia neutronów

Moderator

Chłodziwo

Konstrukcja

KLASYFIKACJA ZE WZGLĘDU NA PRZEZNACZENIE

Reaktory doświadczalne i badawcze

- Badania nad fizyką i chemią jądrową
- Rozwój nowych typów reaktorów
- Produkcja radioizotopów
- Wytwarzanie wiązek promieniowania dla celów badawczych

Reaktory energetyczne

- Wytwarzanie ciepła dla procesu produkcji energii elektrycznej
- Wytwarzanie ciepła dla innego procesu technologicznego

Reaktory napędowe

- Duże nawodne okręty wojenne (krążowniki, lotniskowce)
- Okręty podwodne
- Wielkie lodołamacze
- Statki handlowe (obecnie zarzucone ze względów ekonomicznych)

Reaktory „wojskowe”

- Produkcja materiałów rozszczepialnych dla głowic jądrowych

KLASYFIKACJA ZE WZGLĘDU NA ENERGIĘ NEUTRONÓW

Reaktory na neutrony termiczne

- Energia neutronu poniżej 0,1 eV
- Konieczne stosowanie moderatora

Reaktory na neutrony prężkie

- Energia neutronu powyżej 0,1 MeV
- Konieczność stosowania ciężkich chłodziw
- Zdolność powielania paliwa

KLASYFIKACJA ZE WZGLĘDU NA MODERATOR: STOSOWANE MODERATORY

Grafit

- GCR/AGR (GBR, FRA)
- RBMK (SUN)
- GT-MHR (RUS/USA), HTGR (DEU/ZAF/CHN)

Woda ciężka (D₂O)

- PHWR/CANDU (CAN, IND)
- ACR (CAN)

Woda lekka (H₂O)

- BWR (USA, DEU, FRA, JPN, SWE)
- PWR (USA, DEU, FRA, KOR, JPN, CHN, SWE)
- WWER (SUN/RUS)

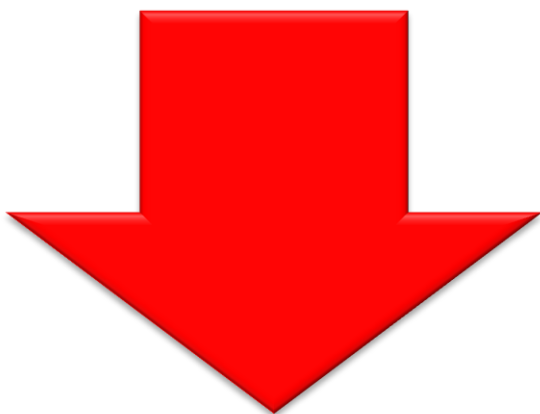
Inne

- Reaktory badawcze z różnymi moderatorami (np. woda+beryl – reaktor MARIA)

MODERATOR GRAFITOWY

Łatwy do pozyskania i obróbki
Odporny na wysoką temperaturę
(możliwy wzrost sprawności bloku)

Palny
Względnie wysoka masa atomowa
(wzrost objętości rdzenia)

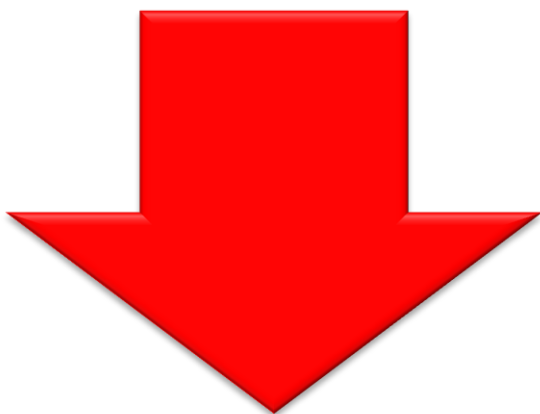
MODERATOR CIĘŻKOWODNY

Umożliwia wykorzystanie uranu naturalnego

Niski przekrój czynny na pochłanianie neutronów

Niepalny

Masa atomowa D większa od H (większe wymiary rdzenia)

Kłopotliwy technologicznie

MODERATOR LEKKOWODNY

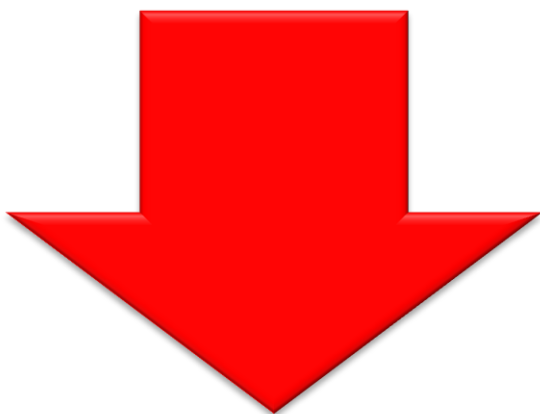

Łatwo dostępny

Najniższa możliwa masa atomowa H – mała objętość rdzenia

Umożliwia wykorzystanie tej samej masy wody jako moderatora i chłodziwa (wzrost bezpieczeństwa)

Niska aktywność chemiczna

Pochłanianie neutrony (wymaga wzbogacenia uranu)

Niska temperatura wrzenia przy umiarkowanych ciśnieniach (ogranicza temperaturę pracy reaktorów zbiornikowych)

KLASYFIKACJA ZE WZGLĘDU NA CHŁODZIWO: STOSOWANE CHŁODZIWA

Powietrze

- Pierwsze reaktory badawcze i wojskowe

Dwutlenek węgla

- AGR, GCR

Hel

- GT-MHR, HTGR

Woda ciężka

- PHWR/CANDU

Woda lekka

- PWR
- BWR
- WWER
- RBMK
- ACR

Ciekły metal

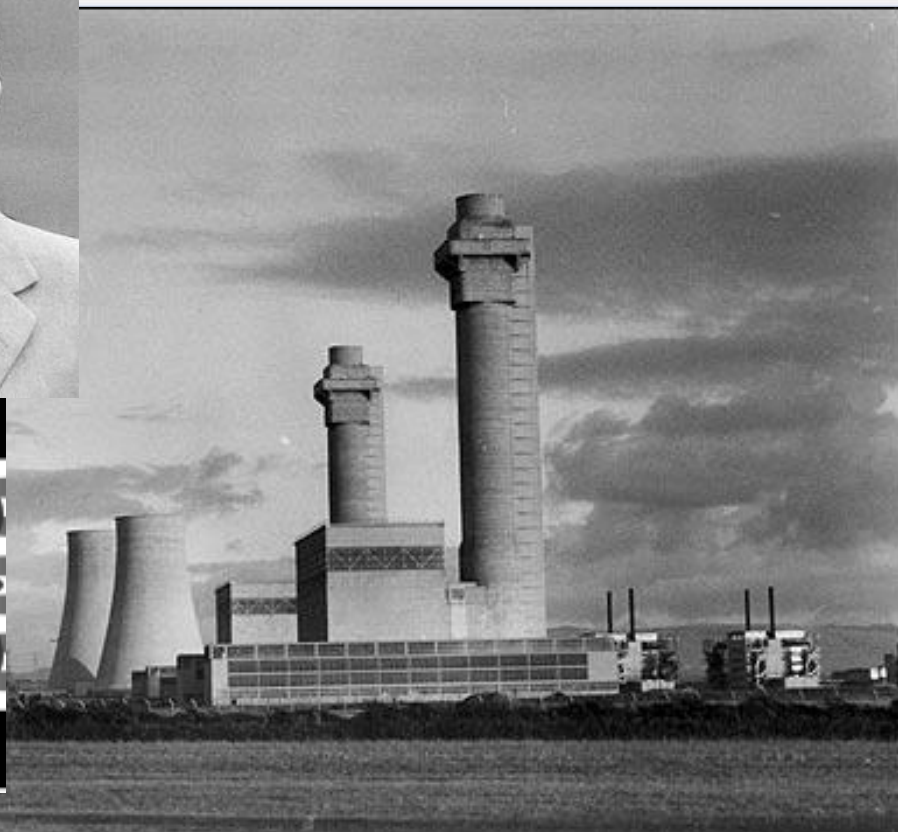
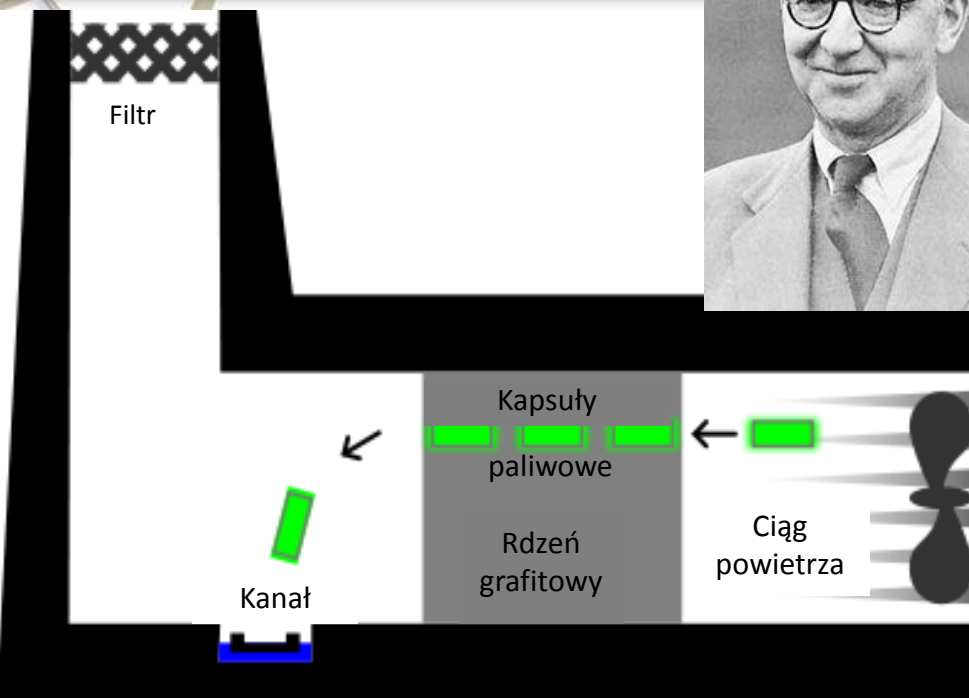
- FBR

CHŁODZENIE POWIETRZEM

Stos CP-1, USA 1942

CHŁODZENIE POWIETRZEM

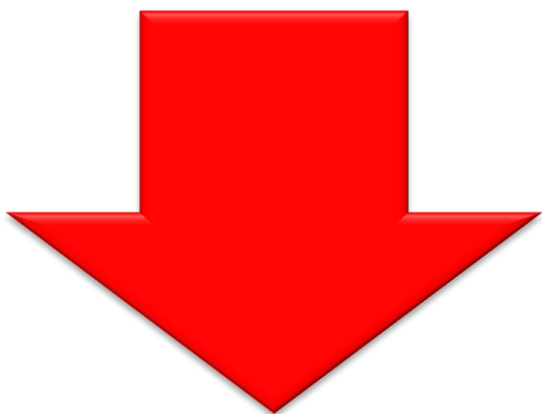
Windscale Pile 1

Wlk. Brytania 1950

CHŁODZENIE CO₂

Możliwe uzyskanie wysokiej temperatury przy niskim ciśnieniu (do 700°C)

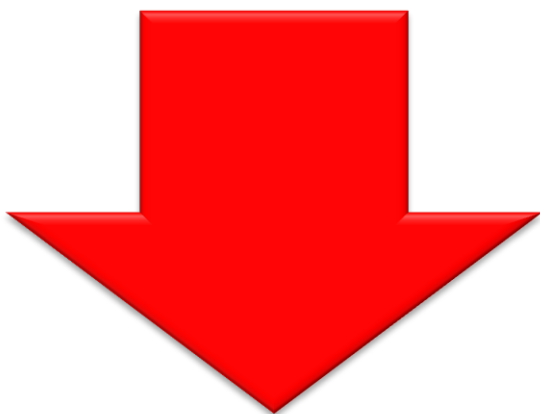
Niskie ciepło właściwe
Duży pobór mocy w dmuchawach
Powyżej 700°C aktywny chemicznie

CHŁODZENIE He

Możliwe uzyskanie bardzo wysokich temperatur

Obojętność chemiczna

Koszty

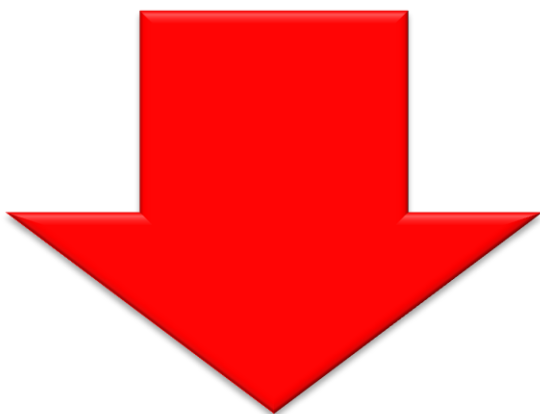
Niskie ciepło właściwe

Duży pobór mocy w dmuchawach/
sprężarkach

CHŁODZENIE WODĄ CIĘŻKĄ

Możliwość stosowania uranu naturalnego (przy połączeniu z moderatorem ciężkowodnym)

Koszty

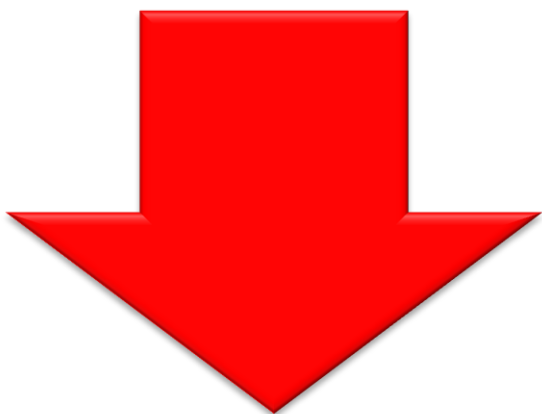
CHŁODZENIE WODĄ LEKKĄ

Koszty

Wysokie ciepło właściwe

Niska moc potrzebna do pompowania

Ograniczenie temperatury

Konieczność stosowania wysokiego ciśnienia

STOSOWANE KOMBINACJE

Moderator Chłodziwo	Grafit	D2O	H2O	Brak
CO ₂	GCR, AGR	–	–	–
He	THTR GT-MHR, PBMR	–	–	–
H2O	RBMK	ACR	PWR, WWER BWR	–
D2O	–	CANDU PHWR	–	–
Ciekły metal	–	–	–	FBR

KLASYFIKACJA ZE WZGLĘDU NA KONSTRUKCJĘ

Zbiornikowe

- PWR, WWER
- BWR
- GCR, AGR
- GT-MHR, PBMR

Kanałowe

- RBMK
- CANDU

Basenowe

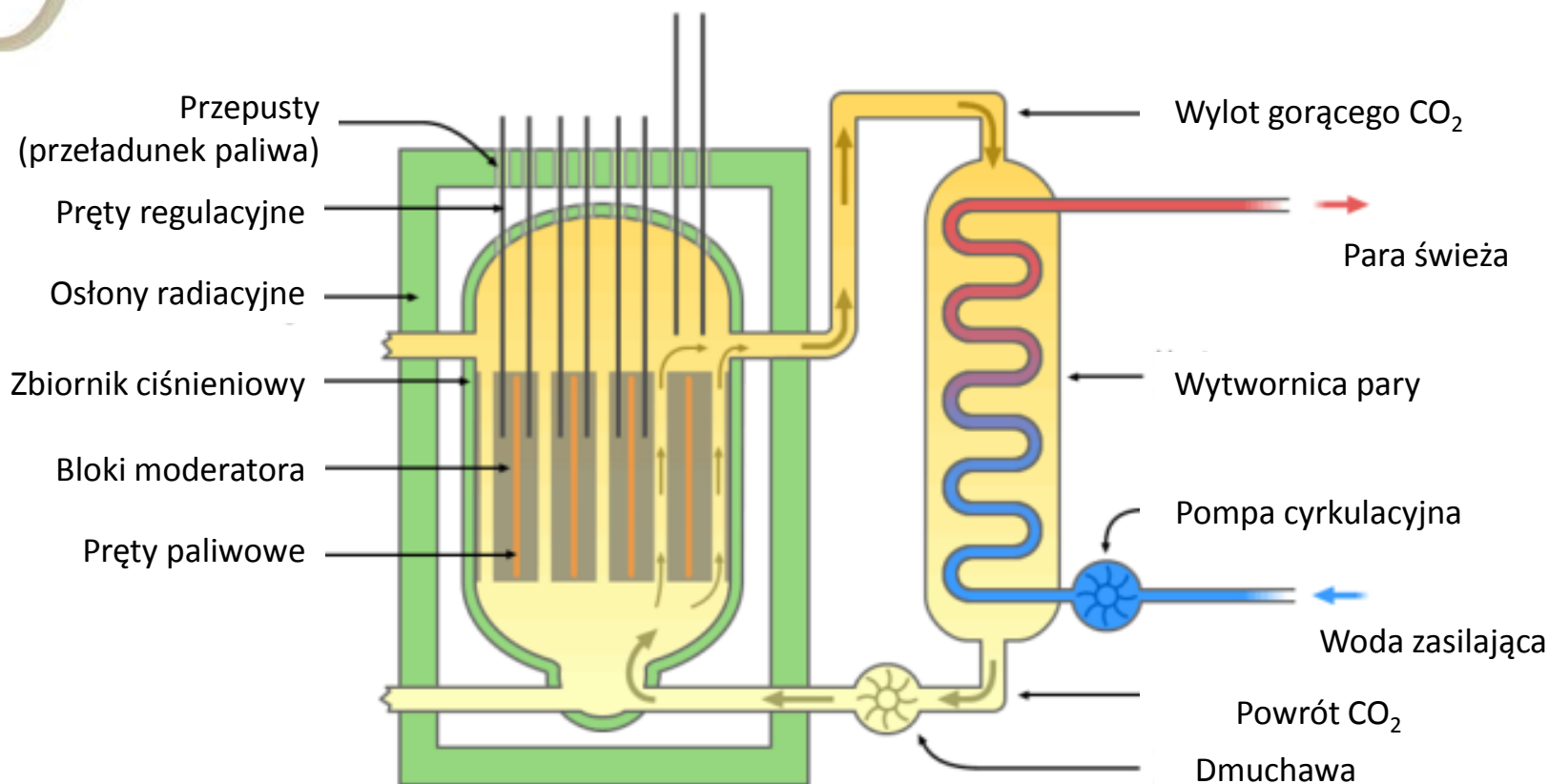
- FBR

REAKTOR CHŁODZONY GAZEM

GAS-COOLED REACTOR (GCR)

- Reaktor zbiornikowy (zbiornik stalowy lub betonowy)
- Chłodziwo: CO_2
- Moderator: grafit
- Paliwo: uran naturalny, koszulki Magnox lub Mg-Zr
- Układ dwuobiegowy
  - Obieg pierwotny gazowy, ok. 400°C , 7-27 bar
  - Obieg wtórny wodno-parowy z turbiną parową
- Gęstość mocy w rdzeniu ok. 1 MW/m^3
- Sprawność bloku:
- Producenci: GBR (Magnox), FRA (UNGG)
- Użytkownicy: GBR, ITA, JPN, FRA, ESP, PRK
- Bloki 60-550 MWe

REAKTOR CHŁODZONY GAZEM GAS-COOLED REACTOR (GCR)

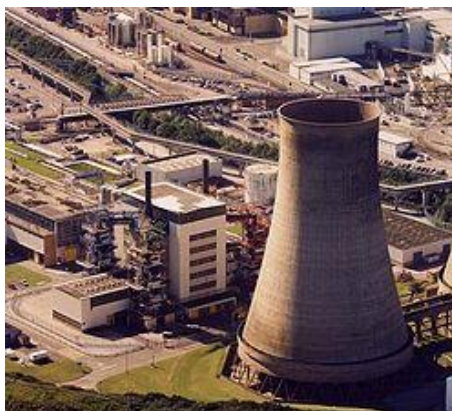
REAKTOR CHŁODZONY GAZEM GAS-COOLED REACTOR (GCR)

Element paliwowy
typu Magnox

Sizewell A (GBR)
 2×245 MWe brutto
 2×210 MWe netto
1966-2006

Calder Hall (GBR)
 4×60 MWe brutto
 4×50 MWe netto
1956-2003

REAKTOR CHŁODZONY GAZEM GAS-COOLED REACTOR (GCR)

Saint-Laurent A (FRA)
500+530 MWe brutto
480+515 MWe netto
1969-1992

REAKTOR CHŁODZONY GAZEM

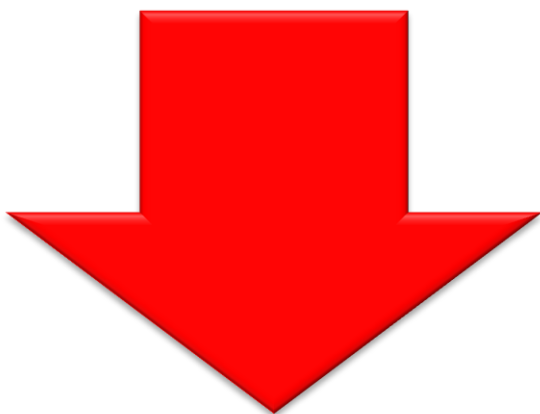
GAS-COOLED REACTOR (GCR)

Prosta konstrukcja

Możliwość chłodzenia konwekcją naturalną

Możliwość przeładunku paliwa w czasie pracy

Duży pobór mocy w dmuchawach

Ograniczenie temperatury z uwagi na koszulki elementów paliwowych

Brak obudów bezpieczeństwa

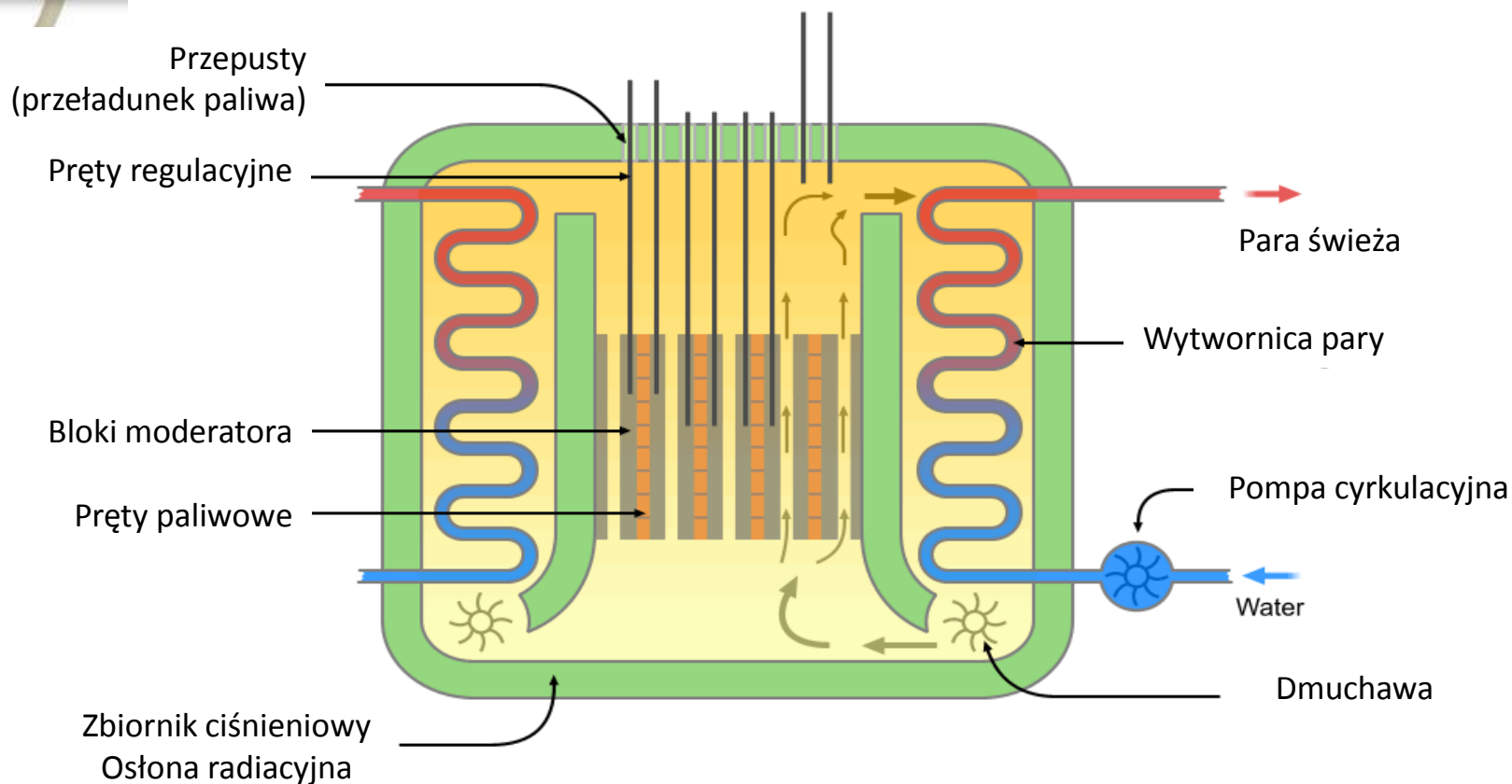
Małe wypalenie paliwa

REAKTOR CHŁODZONY GAZEM

ADVANCED GAS-COOLED REACTOR (AGR)

- Reaktor zbiornikowy (zbiornik betonowy z wykładziną stalową)
- Chłodziwo: CO₂
- Moderator: grafit
- Paliwo: uran lekko wzbogacony (2÷3%), koszulki stalowe
- Układ dwuobiegowy
  - Obieg pierwotny gazowy, ok. 650/300°C, 40 bar
  - Obieg wtórny wodno-parowy z turbiną parową, 196 bar, 543°C
- Gęstość mocy w rdzeniu ok. 1 MW/m³
- Sprawność bloku: 41% brutto
- Producenci: GBR
- Użytkownicy: GBR
- Bloki 550-620 MWe

REAKTOR CHŁODZONY GAZEM ADVANCED GAS-COOLED REACTOR (AGR)

REAKTORY CHŁODZONE GAZEM ADVANCED GAS-COOLED REACTOR (AGR)

Torness (GBR)
 2×682 MWe brutto
 2×615 MWe netto
1988-(2023)

REAKTORY CHŁODZONE GAZEM

ADVANCED GAS-COOLED REACTOR (AGR)

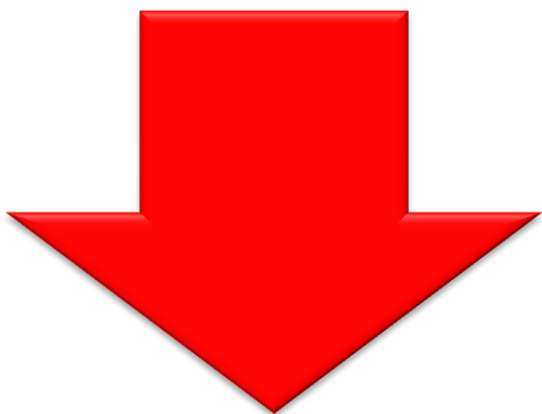
Prosta konstrukcja

Możliwość chłodzenia konwekcją naturalną

Możliwość przeładunku paliwa w czasie pracy

Wysokie parametry pary świeżej (przegrzana)

Wysoka sprawność

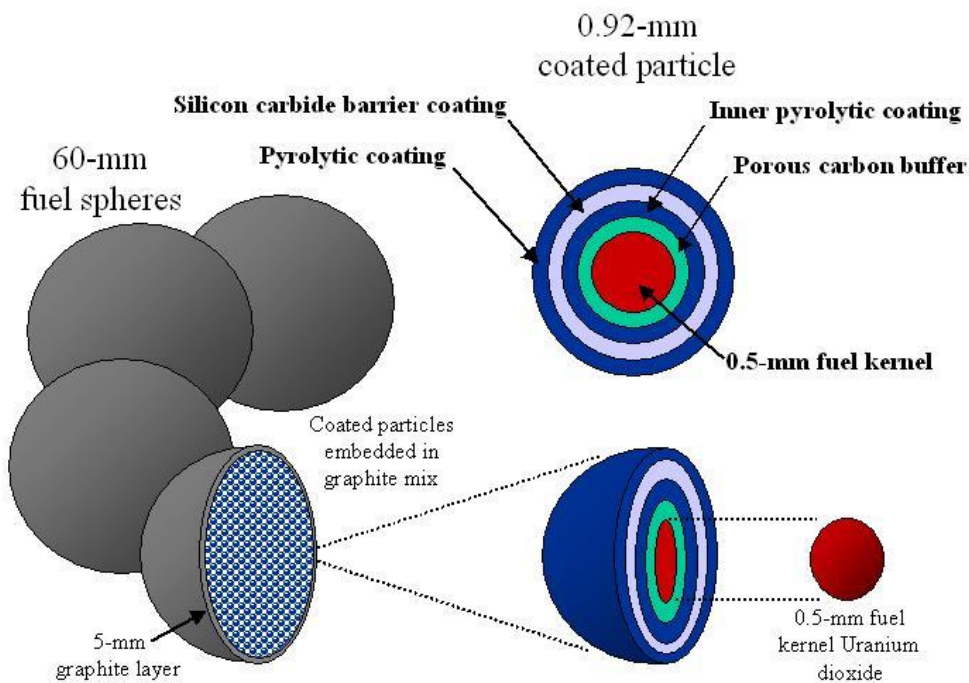
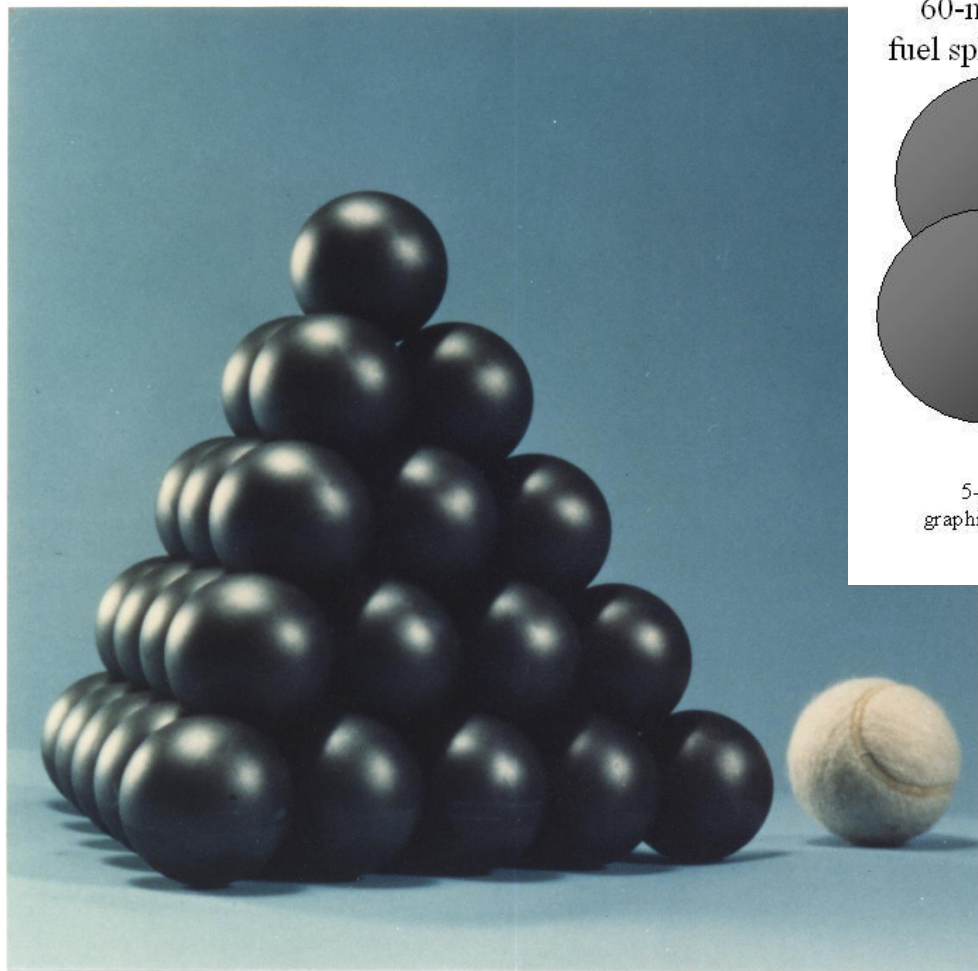
Duży pobór mocy w dmuchawach

Małe wypalenie paliwa

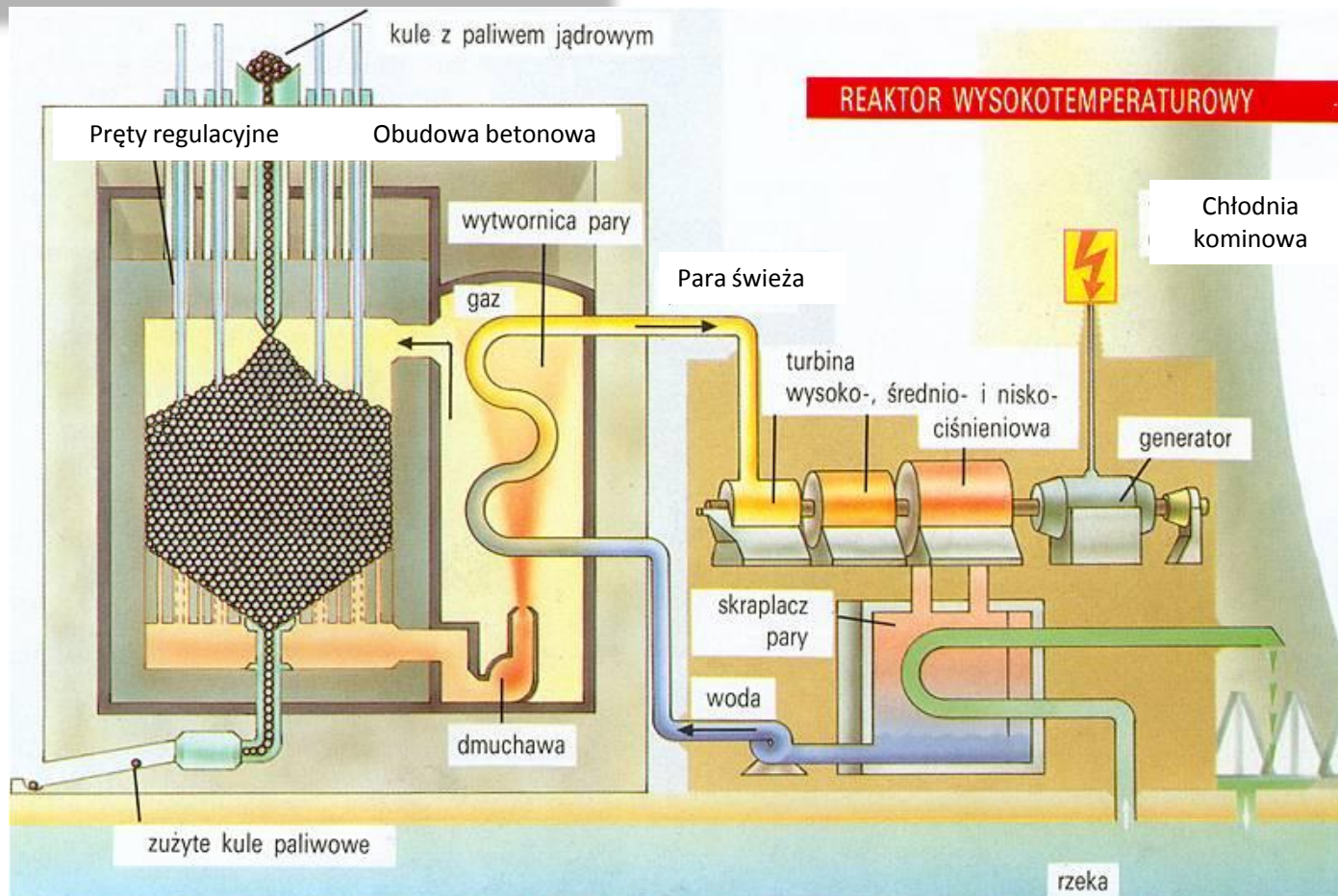
REAKTOR WYSOKOTEMPERATUROWY HIGH-TEMPERATURE REACTOR (HTR)

- Reaktor zbiornikowy (zbiornik betonowy lub stalowy)
- Chłodziwo: He
- Moderator: grafit
- Paliwo: uran lub tor w kulach paliwowych (złóże usypane)
- Układ dwuobiegowy
  - Obieg pierwotny gazowy, ok. 750°C
  - Obieg wtórny wodno-parowy z turbiną parową, >500°C
- Producenci: USA, DEU
- Użytkownicy: USA, DEU
- 40 MWe, 300 MWe, 330 MWe

ZŁOŻE USYPANE – PALIWO KULOWE

REAKTOR WYSOKOTEMPERATUROWY HIGH-TEMPERATURE REACTOR (HTR)

REAKTOR WYSOKOTEMPERATUROWY HIGH-TEMPERATURE REACTOR (HTR)

THTR-300

308 MWe brutto

296 MWe netto

1985-1987

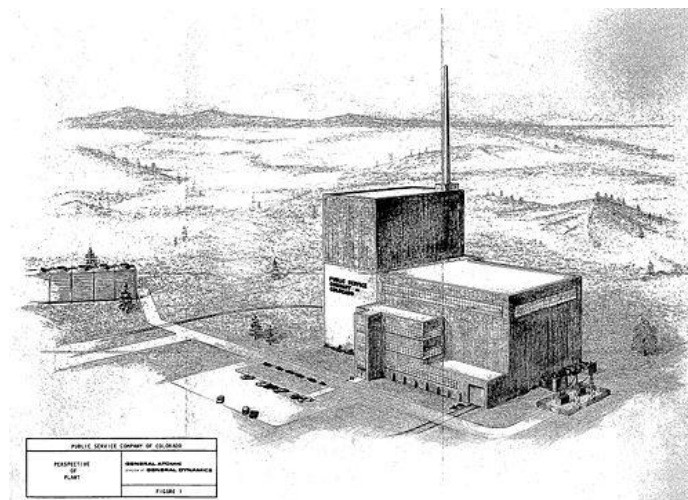

Fort St. Vrain

342MWe brutto

330MWe netto

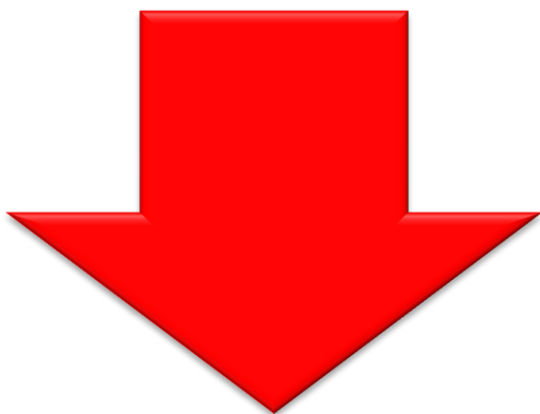
1976-1989

HIGH-TEMPERATURE REACTOR (HTR)

Możliwość przeładunku paliwa w czasie pracy
Stabilna charakterystyka neutronowa rdzenia
Wysoka sprawność
Wysokie parametry pary świeżej (para przegrzana)

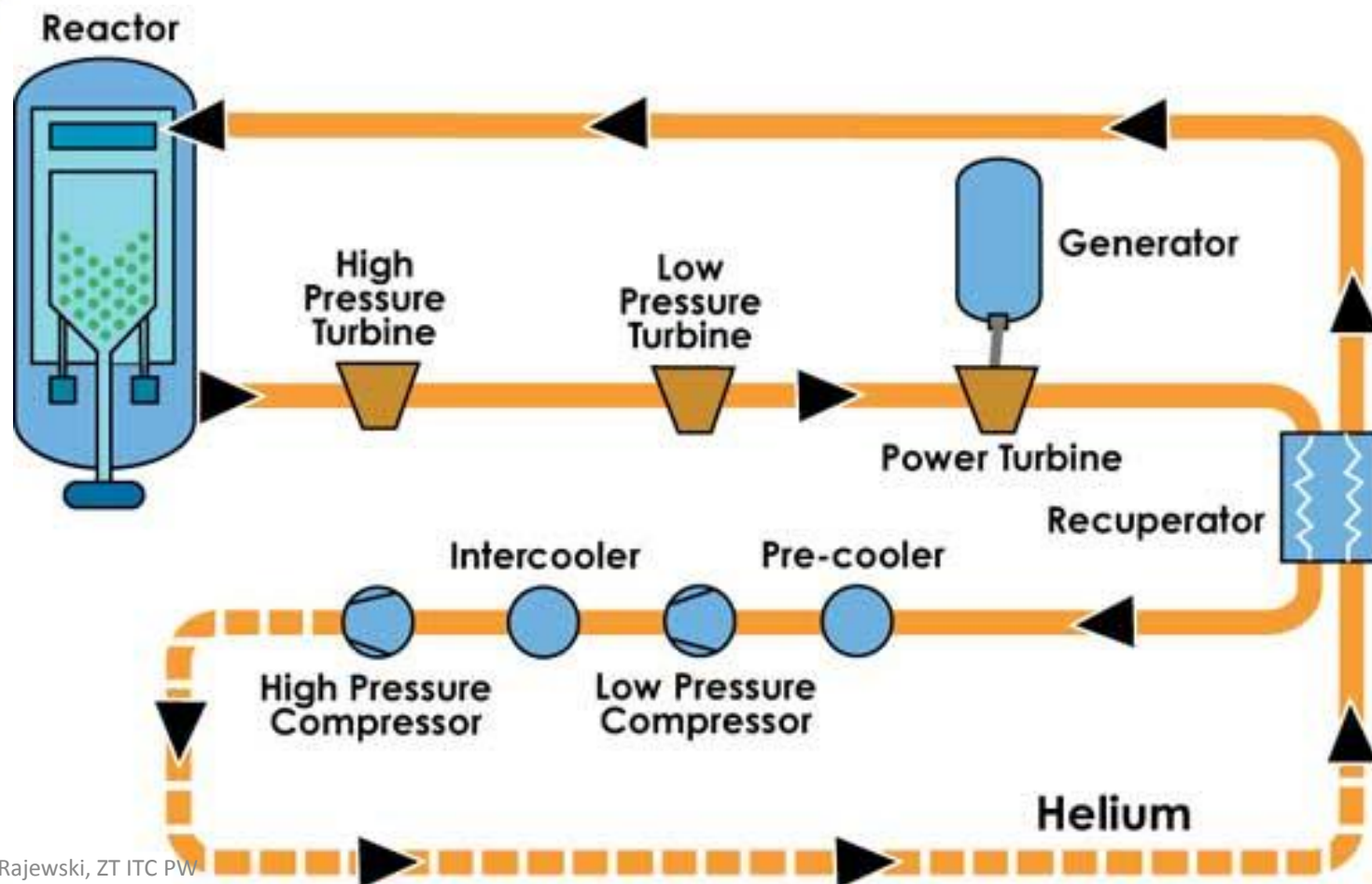

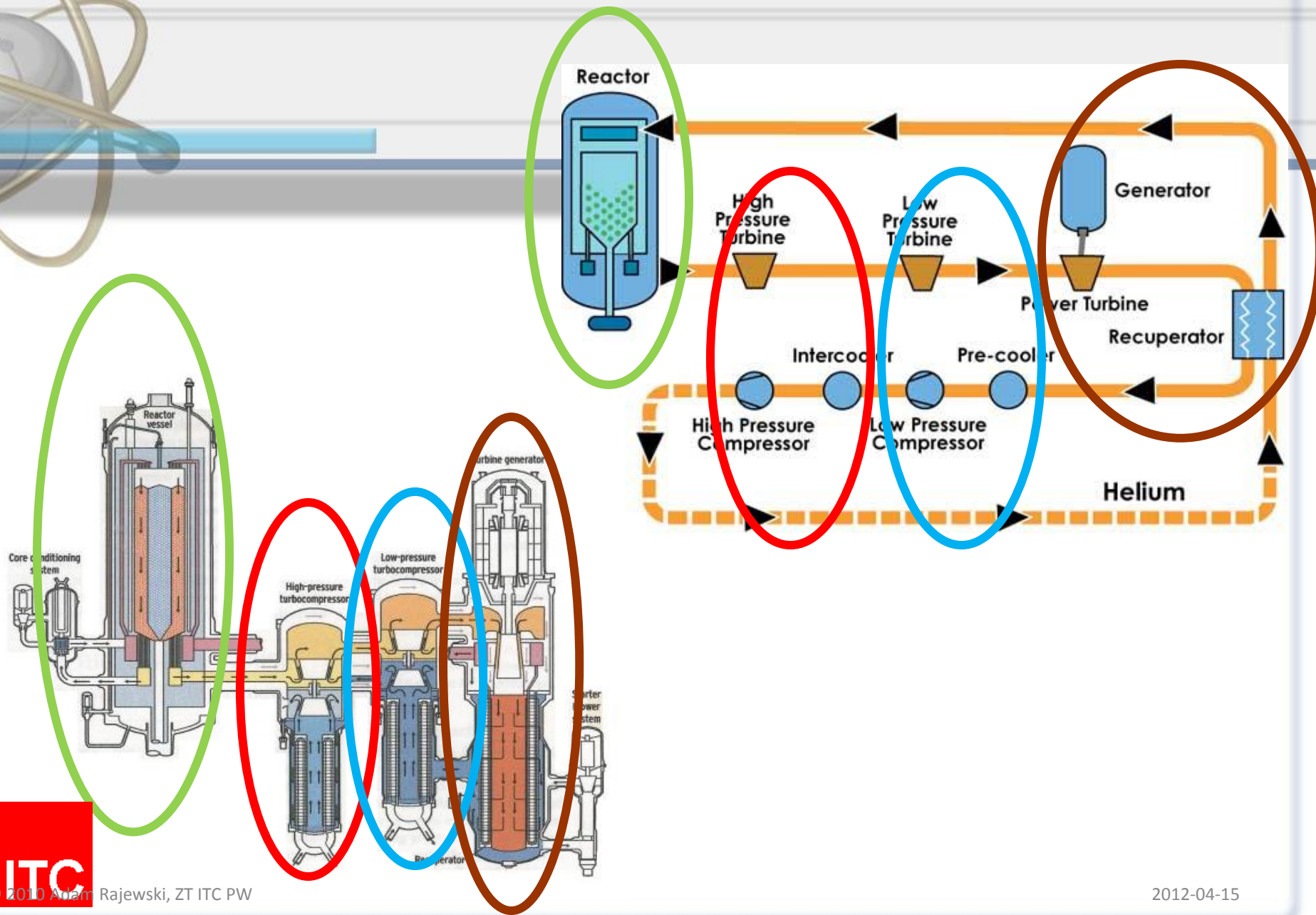
Problemy eksploatacyjne: przecieki, korozja
Niedostateczne badania (przerwane na przełomie lat 80./90.)

PEBBLE BED MODULAR REACTOR (PBMR)

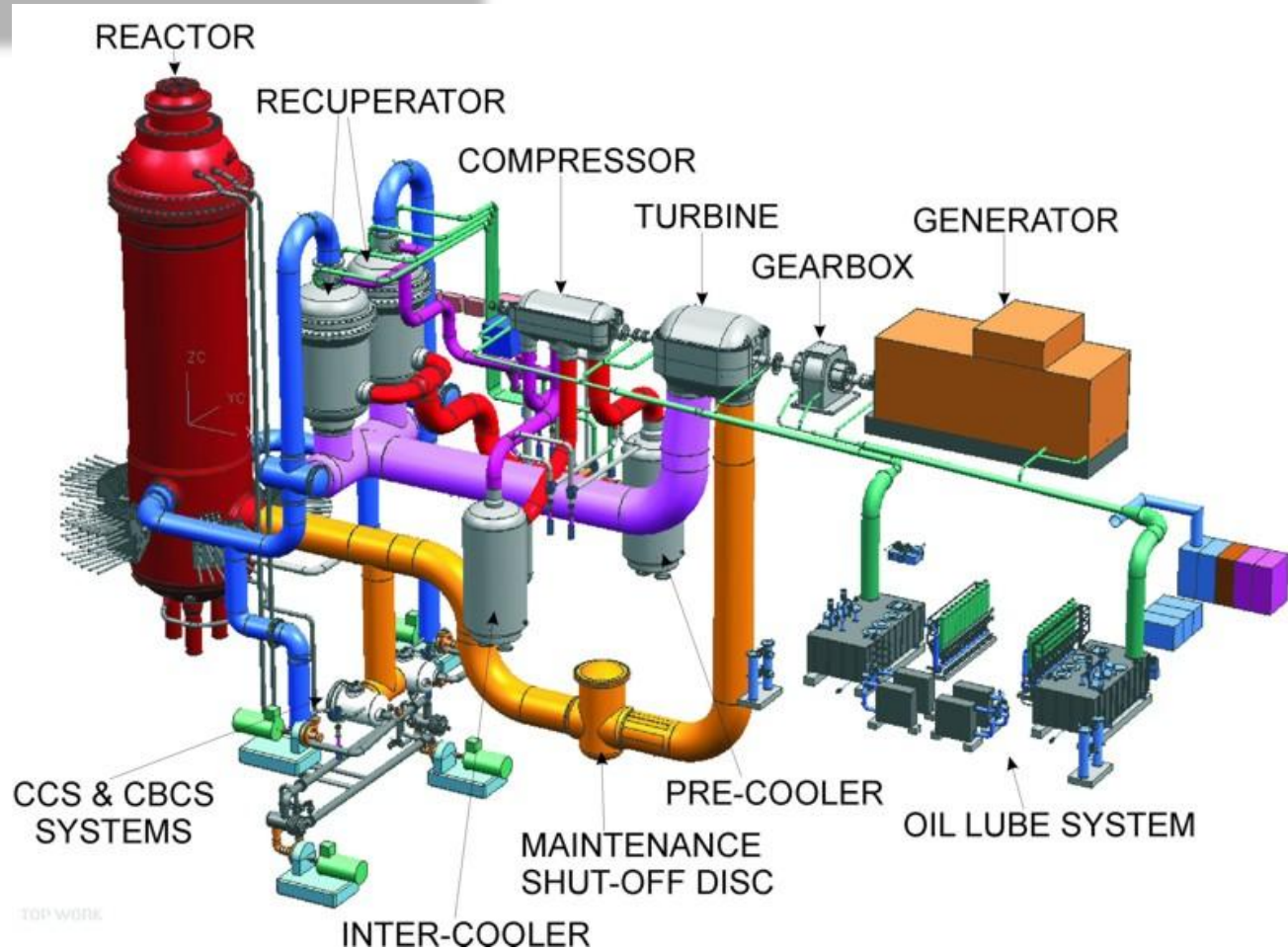
- Reaktor zbiornikowy (zbiornik betonowy z wykładziną stalową)
- Chłodziwo: He
- Moderator: grafit
- Paliwo: uran lub tor w kulach paliwowych (złóże usypane)
- Układ jednoobiegowy: obieg gazowy z turbiną gazową,
  - Temperatury ok. 900/500°C
  - Ciśnienia
- Sprawność: powyżej 45%
- Producenci: ZAF, CHN
- Użytkownicy: brak
- 160 MWe (ZAF), ok. 200 MWe (CHN)

PEBBLE BED MODULAR REACTOR (PBMR)

PEBBLE BED MODULAR REACTOR (PBMR)

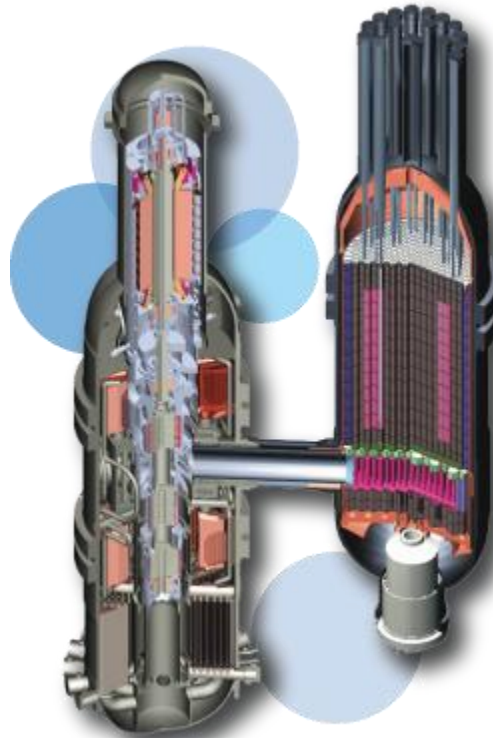
PEBBLE BED MODULAR REACTOR (PBMR)

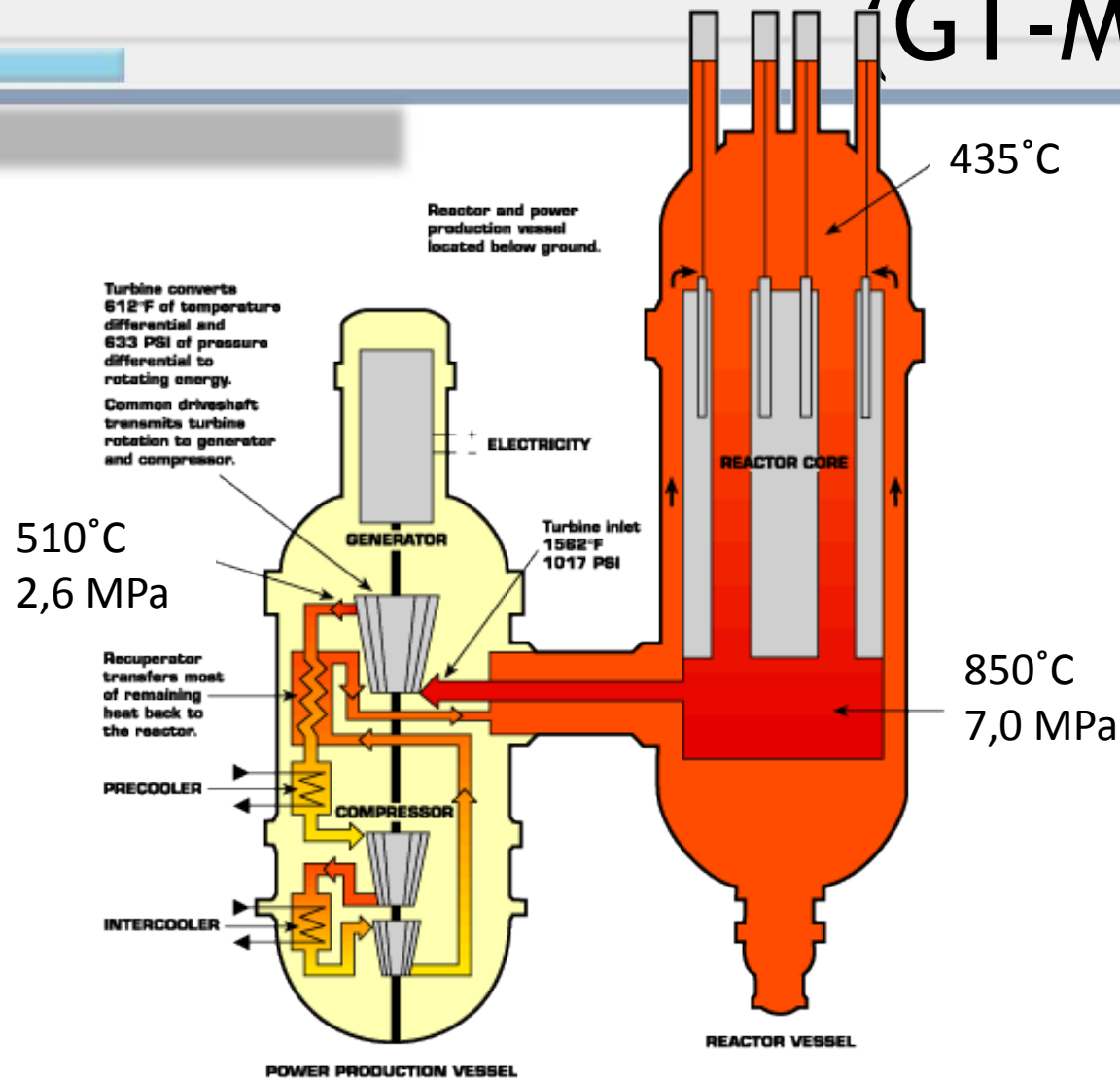
GAS TURBINE MODULAR HELIUM REACTOR (GT-MHR)

- Reaktor zbiornikowo-kanałowy
- Chłodziwo: He
- Moderator: grafit
- Paliwo: kulki uranowe w graniastosłupach grafitowych
- Układ jednoobiegowy: obieg gazowy z turbiną gazową,
  - Temperatury ok. 850/435°C
  - Ciśnienia 70/26 bar
- Sprawność: ok. 48%
- Producenci: USA (RUS)
- Użytkownicy: (RUS?) na razie brak
- Bloki 285 MWe

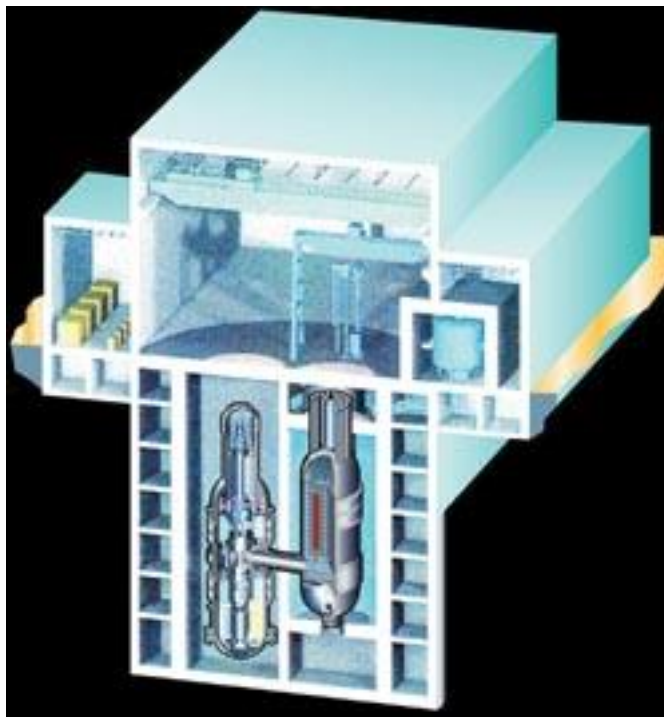
PEBBLE BED MODULAR REACTOR (PBMR)

GAS TURBINE MODULAR HELIUM REACTOR (GT-MHR)

GAS TURBINE MODULAR HELIUM REACTOR (GT-MHR)

GAS TURBINE MODULAR HELIUM REACTOR (GT-MHR) PEBBLE BED MODULAR REACTOR (PBMR)

Wysoka sprawność

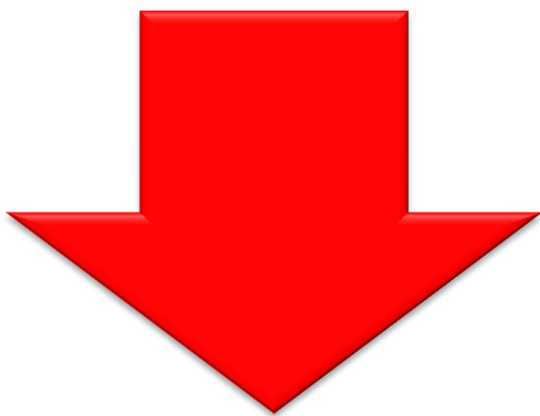
Wysoka elastyczność + małe bloki →

→ regulacja obciążenia

Możliwość przeładunku paliwa w czasie pracy i stała charakterystyka rdzenia (tylko PBMR)

Możliwość schłodzenia rdzenia konwekcją naturalną

Eliminacja ryzyka korozji

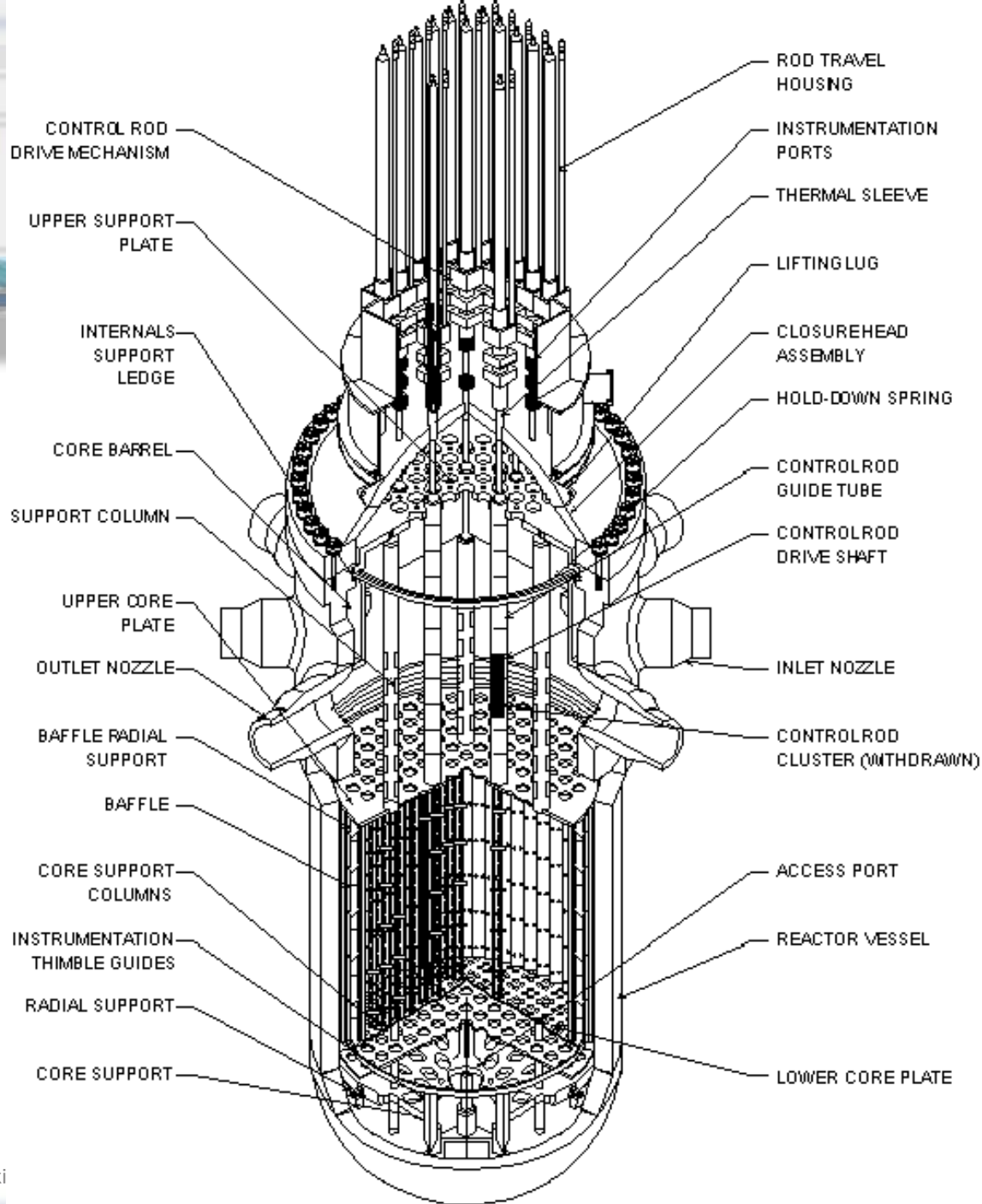
Brak doświadczeń eksperymentalnych

Program rozwojowy PBMR zawieszony z braku funduszy w RPA

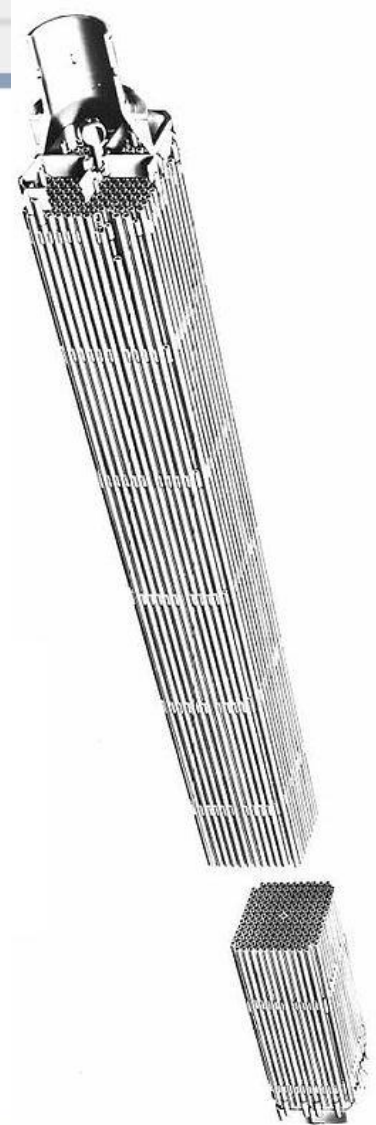
REAKTOR WODNY CIŚNIENIOWY

PRESSURIZED WATER REACTOR (PWR)

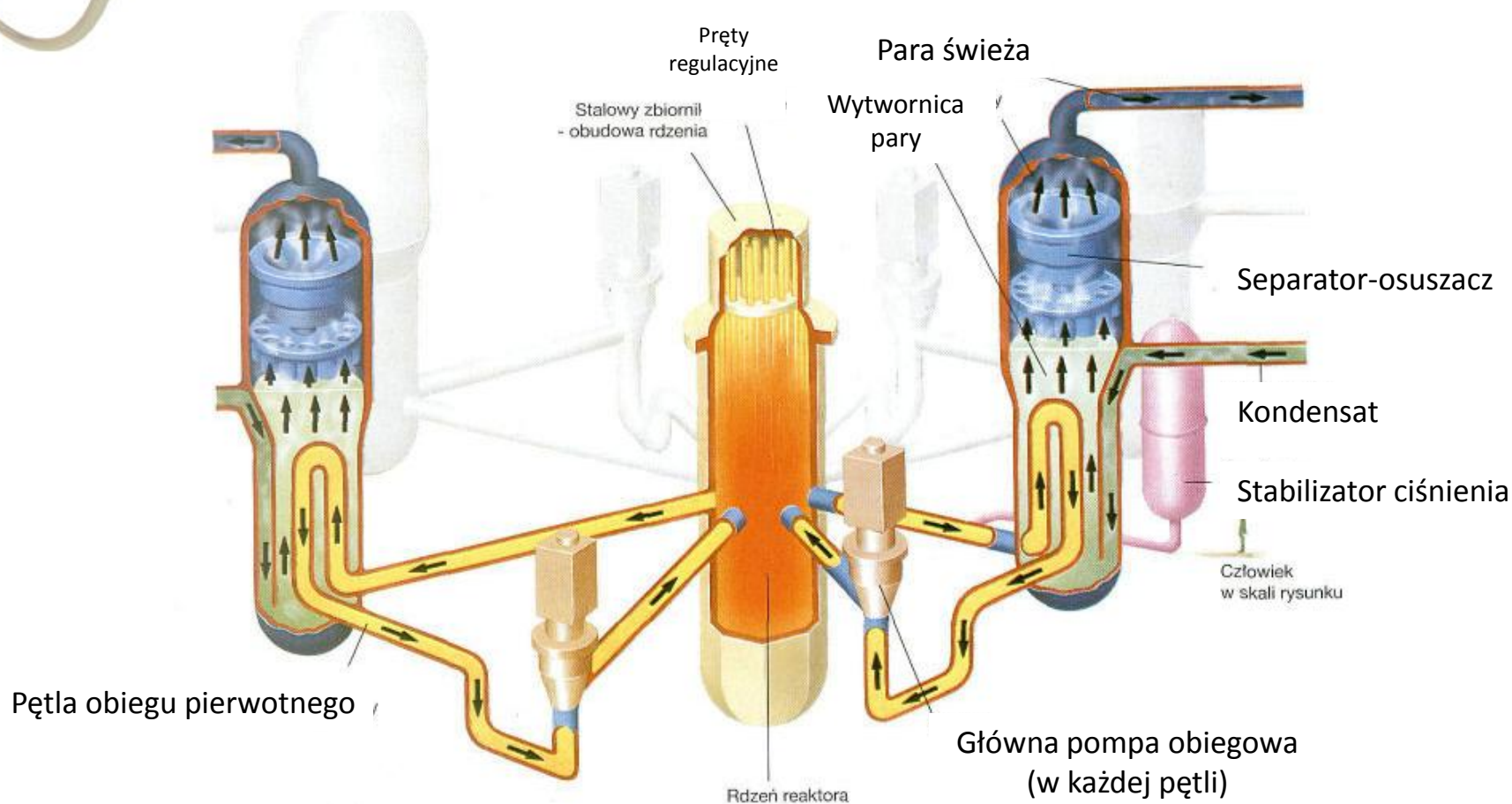
- Reaktor zbiornikowy (zbiornik stalowy)
- Chłodziwo: H_2O
- Moderator: H_2O (ta sama masa, co chłodziwo)
- Paliwo: uran wzbogacony (4÷5%)
- Układ dwuobiegowy
  - Obieg pierwotny wodny, 150÷200 bar, 300÷350°C
  - Obieg wtórny wodno-parowy, para świeża nasycona ok. 320°C
- Sprawność: ok. 32%
- Regulacja mocy: pręty regulacyjne
- Regulacja reaktywności w czasie kampanii: dodatek kwasu borowego do wody w obiegu pierwotnym
- Producenci: USA, DEU, FRA, KOR, JPN, SWE
- Użytkownicy: ...
- do 1600 MWe

PWR

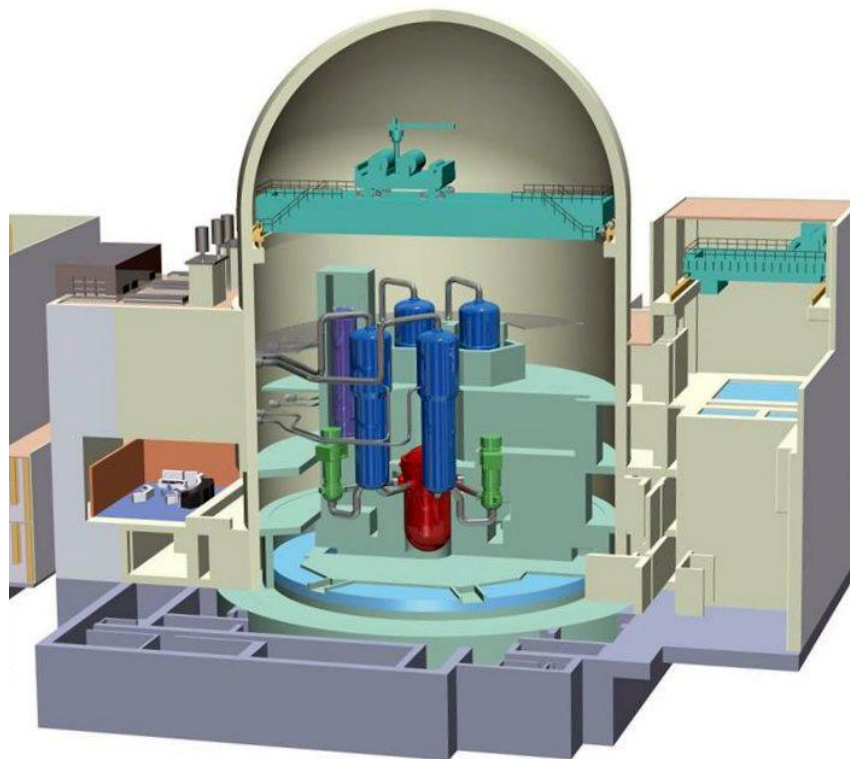
REAKTOR WODNY CIŚNIENIOWY PRESSURIZED WATER REACTOR (PWR)

REAKTOR WODNY CIŚNIENIOWY

PRESSURIZED WATER REACTOR (PWR)

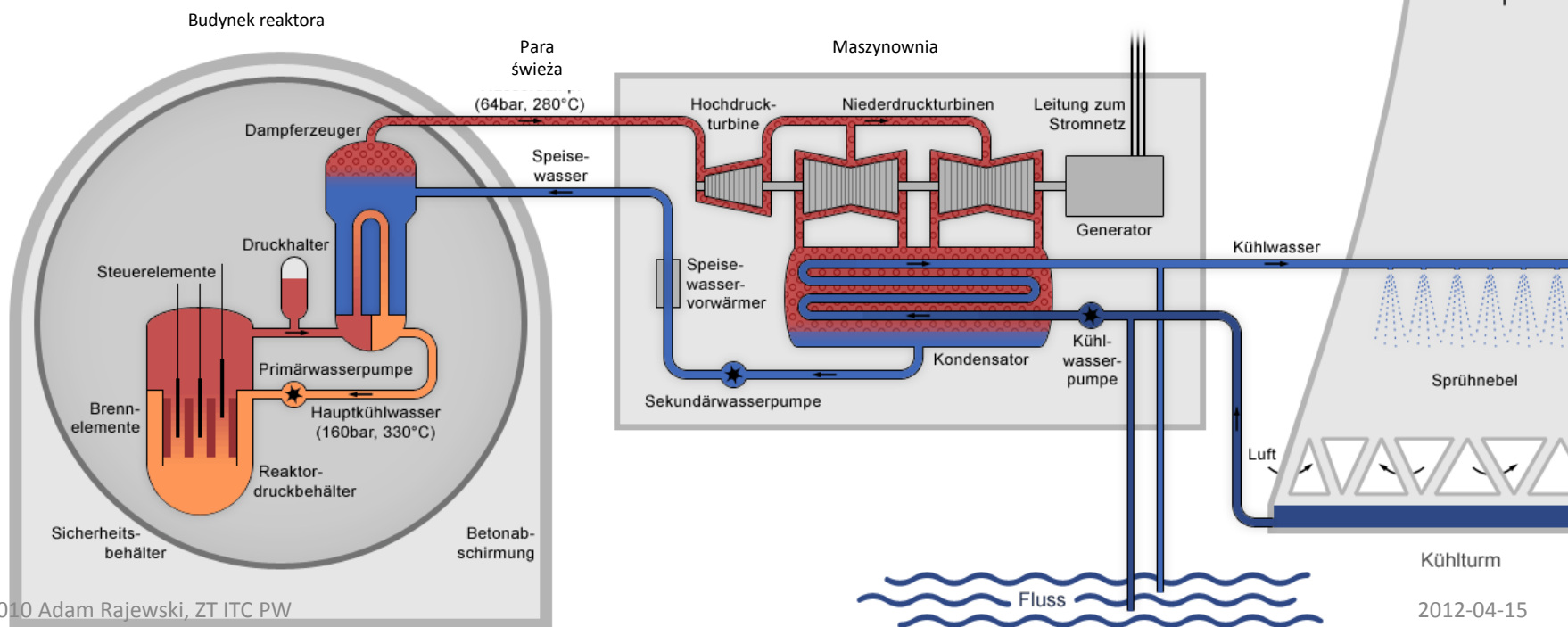
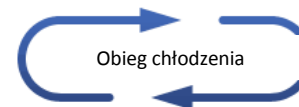
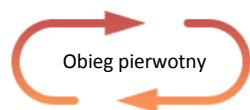
Typical Pressurized Water Reactor

Source: U.S. Nuclear Regulatory Commission

ELEKTROWNIA Z REAKTOREM PWR

Kernkraftwerk mit Druckwasserreaktor

Das Kernkraftwerk Grohnde

A Reaktorgebäude

- 1 Betonkule
- 2 Reaktorsicherheitsbehälter
- 3 Rundlaufkan
- 4 Reaktordruckgefäß
- 5 Dampferzeuger
- 6 Hauptkühlmittelpumpe
- 7 Personenschleuse
- 8 Lademaschine
- 9 Wasserbecken für gebrauchte Brennelemente
- 10 Nuklearer Zwischenkühler
- 11 Flutbehälter
- 12 Frischdampf-Armatur
- 13 Halbportalgerüst

B Hilfsanlagengebäude

- 14 Abwasserndampfer
- 15 Zuluftanlage
- 16 Kontrollbehälter für radioaktive Abwässer
- 17 Wäscherei
- 18 Duschräume

C Büro- und Sozialgebäude

D Schaltanlagengebäude

- 19 Kraftwerkskante
- 20 Rechnerraum
- 21 Warten-Nebenraum

E Maschinenhaus

- 22 Wasserabscheider/Zwischenüberhitzer
- 23 Turbine
- 24 Generator
- 25 Erregermaschine
- 26 Generatorableitung
- 27 Kondensator
- 28 Speisewasserbehälter
- 29 Speisewasserpumpe
- 30 Rohrbrücke
- 31 Maschinentrailo-Anlage

F Kondensatreinigungsanlage

G Notspesegebäude

- 32 Notspesediesel
- 33 Schaltanlage
- 34 Deionatbecken

H Bedarfsfilteranlage

I Abluftkamin

J Notstromdiesel- und Kaltwasserzentrale

- 35 Notstromdiesel
- 36 Kaltmaschine

K Kühlwasserpumpenbauwerk

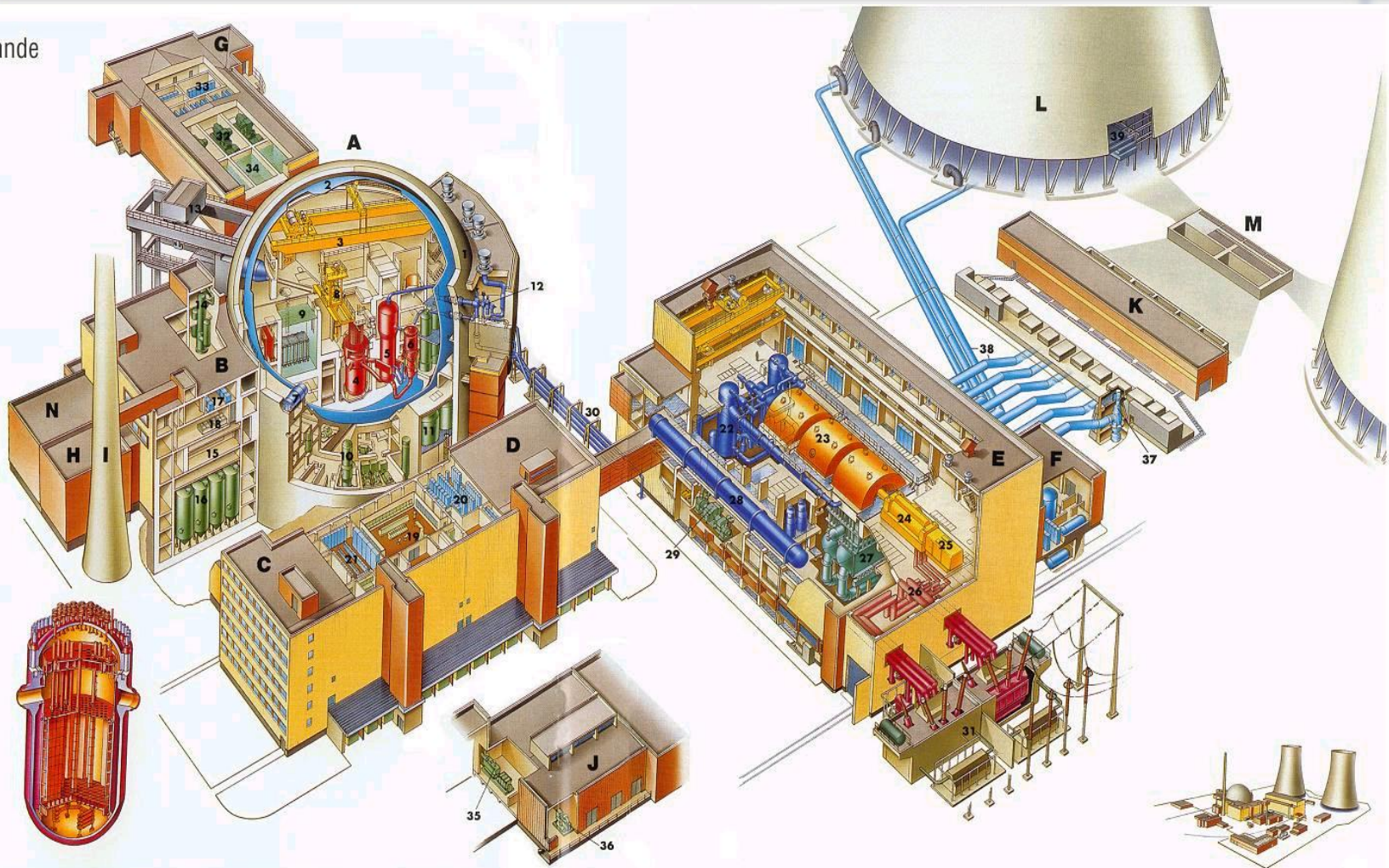
- 37 Hauptkühlwasserpumpe
- 38 Hauptkühlwasserleitungen

L Kühlturm

- 39 Kühlturmeinbauten

M Kühlwassermischbauwerk

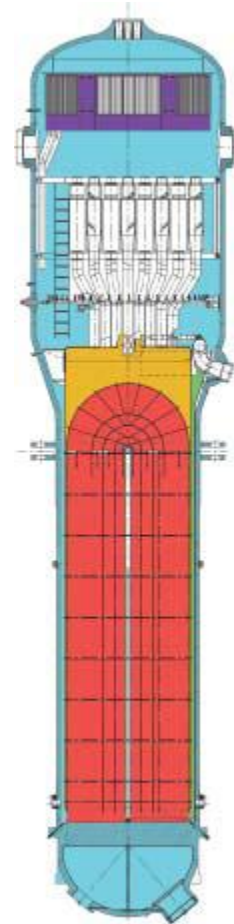
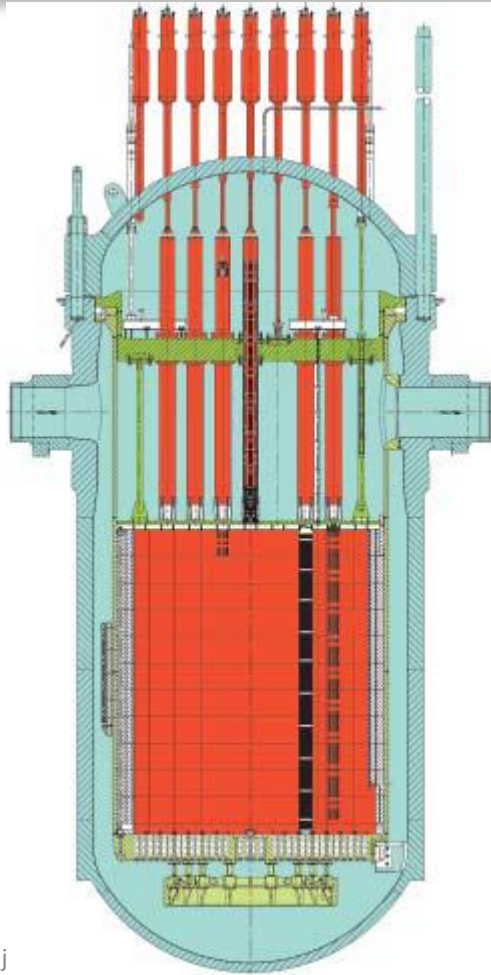
N Abfallbehandlung

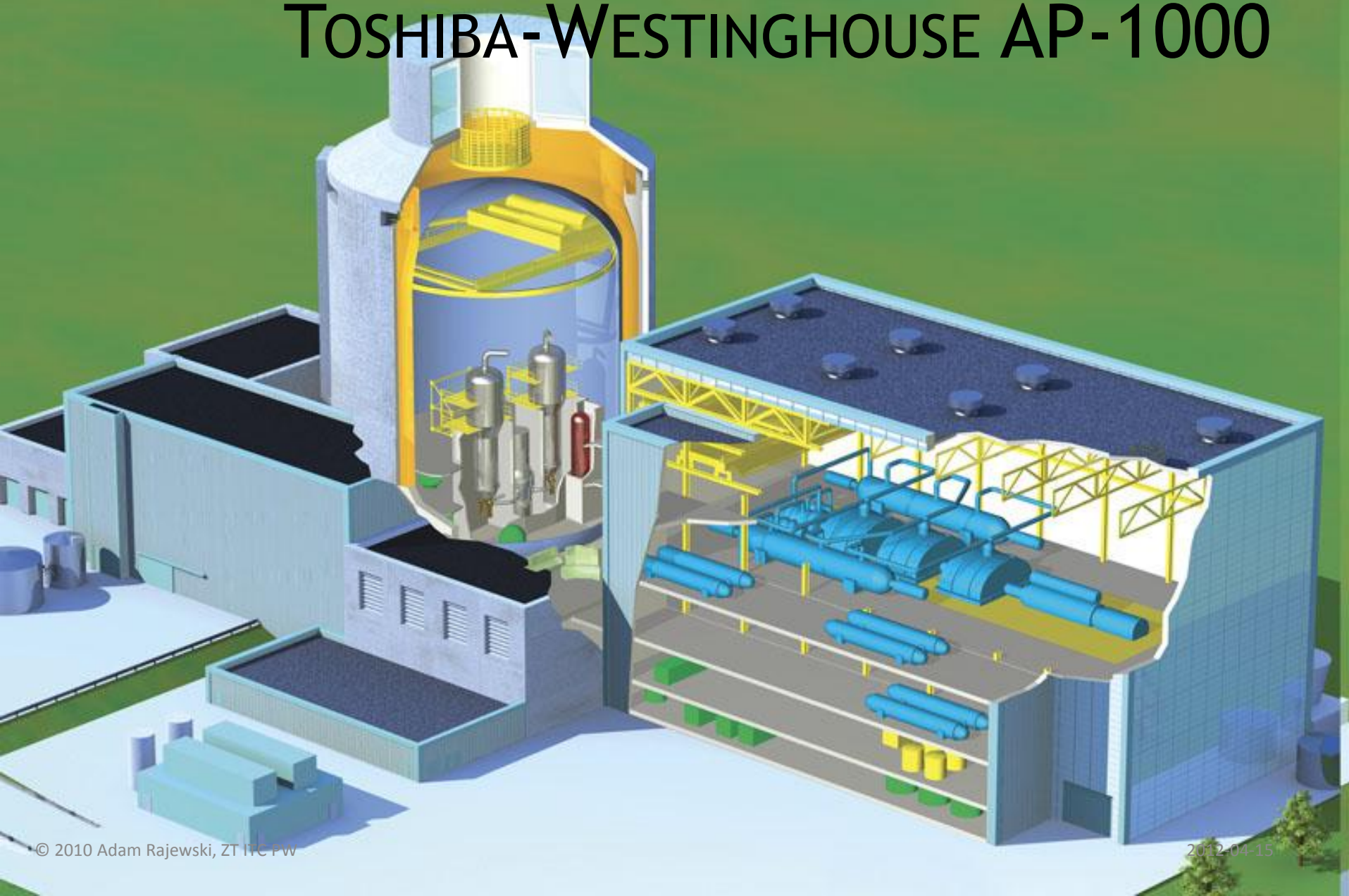
AREVA EPR

AREVA EPR

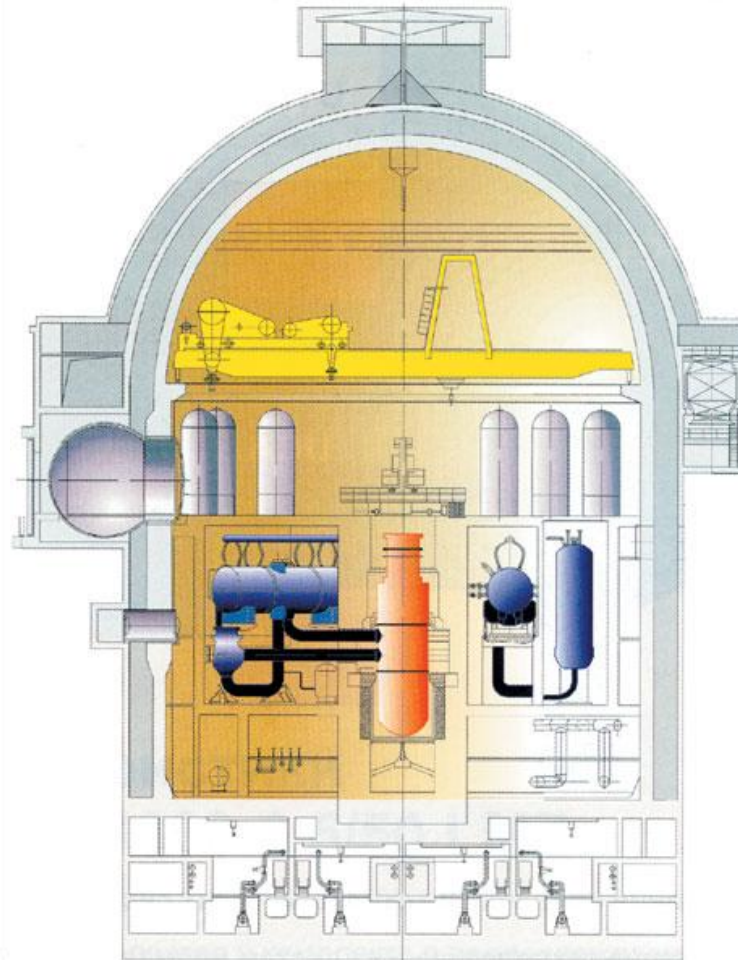
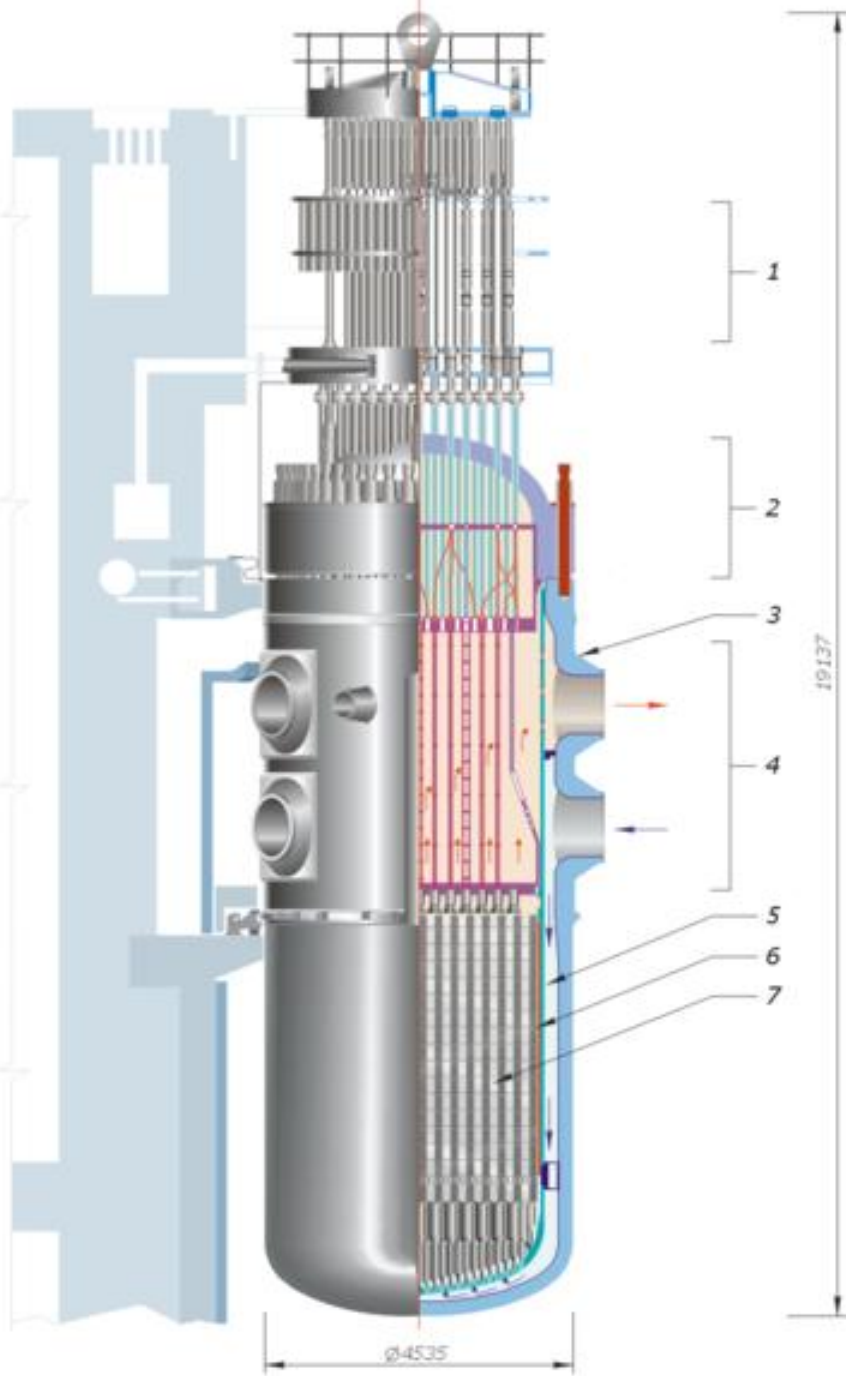
TOSHIBA-WESTINGHOUSE AP-1000

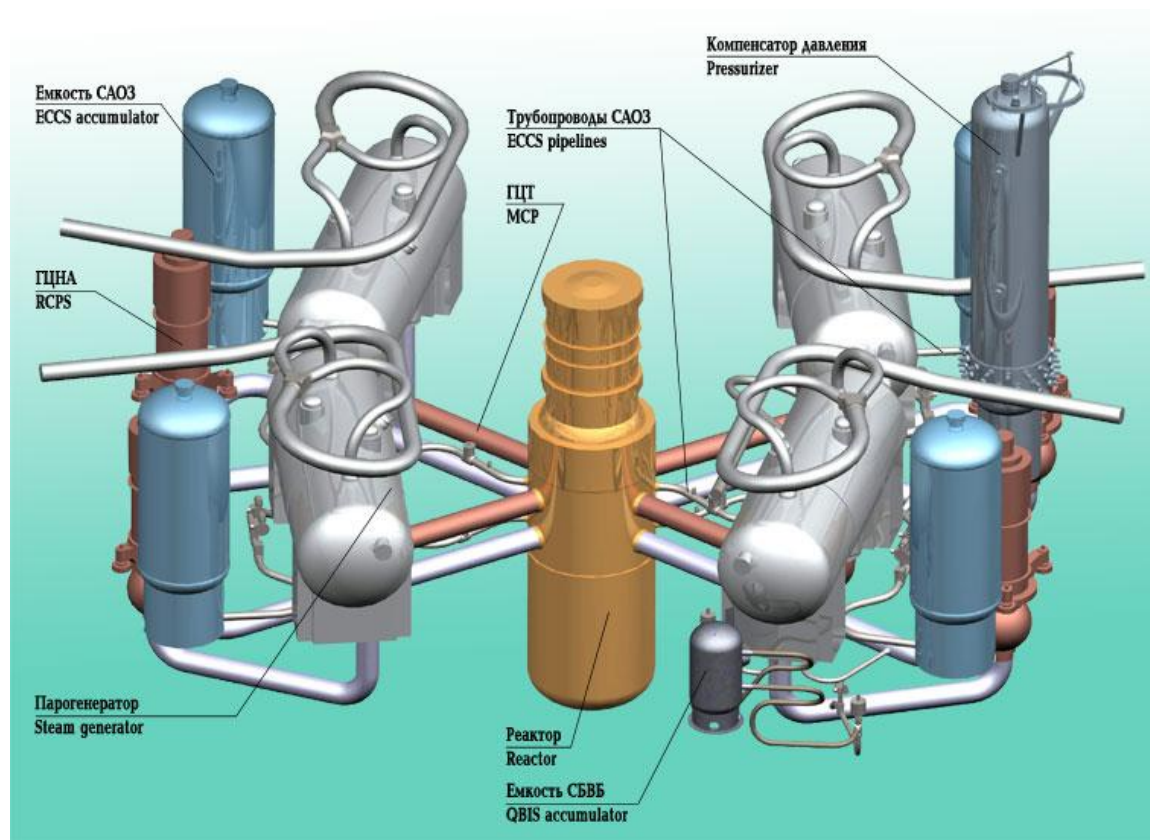
ВОДО-ВОДЯНОЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ РЕАКТОР(WWER)

- Rosyjski odpowiednik reaktora PWR
  - Poziome wytwornice pary (PWR pionowe)
- Producenci: SUN/RUS
- Użytkownicy: RUS, UKR, BGR, HUN, SVK, CZE, DDR, IRN, FIN, IND, CHN
- Modele:
  - WWER-440, 440 MWe
  - WWER-1000, 1000 MWe
  - projektowane WWER-1200, WWER-1500

WWER

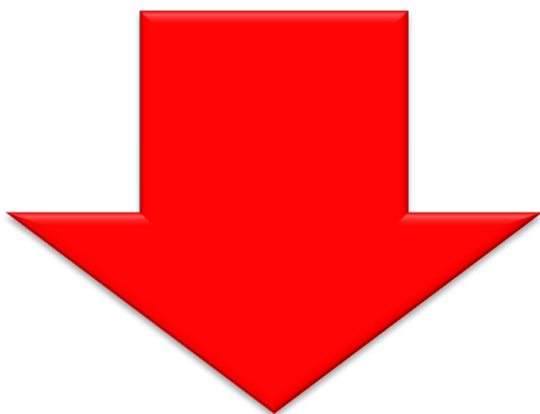
WWER-1500

REAKTORY WODNE CIŚNIENIOWE PWR/WWER

Wysoka niezawodność
Rozpowszechnienie technologii
Samoczynne wygaszanie reakcji
przy utracie chłodziwa

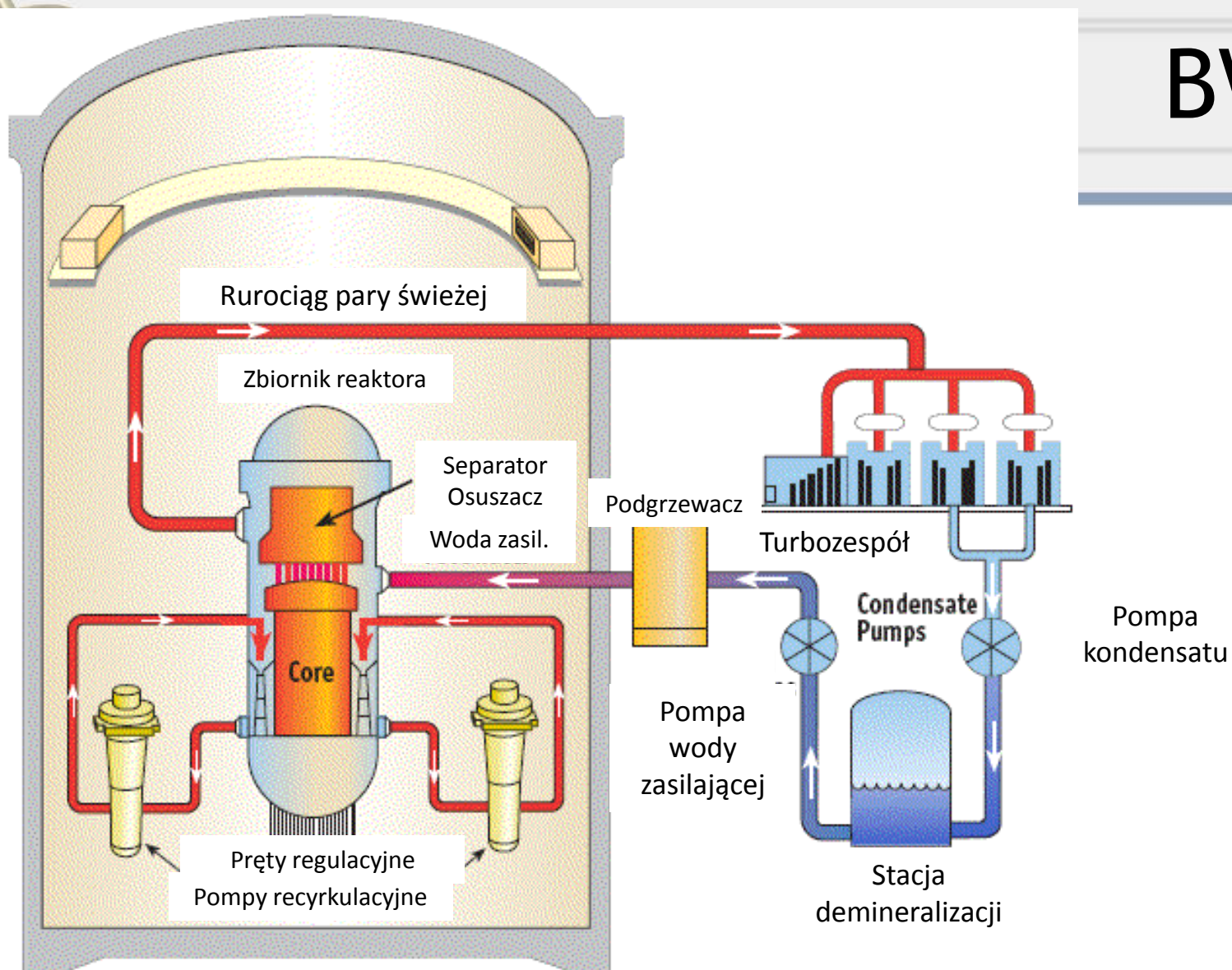

Niska sprawność
Zagrożenie korozją wskutek
stosowania kwasu borowego

REAKTOR WODNY WRZĄCY BOILING WATER REACTOR (BWR)

- Reaktor zbiornikowy (zbiornik stalowy)
- Chłodziwo: H₂O
- Moderator: H₂O (ta sama masa, co chłodziwo)
- Paliwo: uran wzbogacony (4÷5%)
- Układ jednoobiegowy – wrzenie w rdzeniu
  - Produkcja pary nasyconej
- Sprawność: ok. 33%
- Uruchomienie i wyłączenie: pręty regulacyjne
- Regulacja mocy w zakresie powyżej 70%: pompy recyrkulacyjne
- Regulacja reaktywności w czasie kampanii: pręty regulacyjne
- Producenci: USA, DEU, SWE
- Użytkownicy: USA, DEU, SWE, FIN, CHE, JPN, ESP, ITA, MEX
- do 1600 MWe

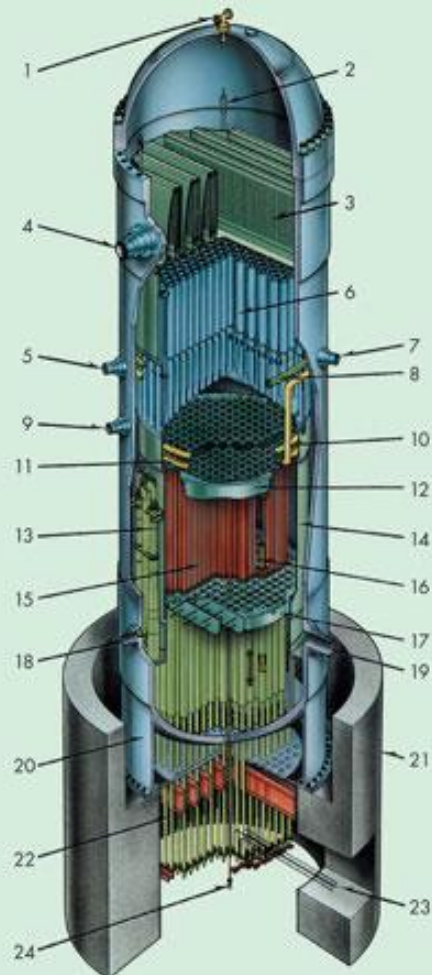
BWR

BWR – GENERAL ELECTRIC

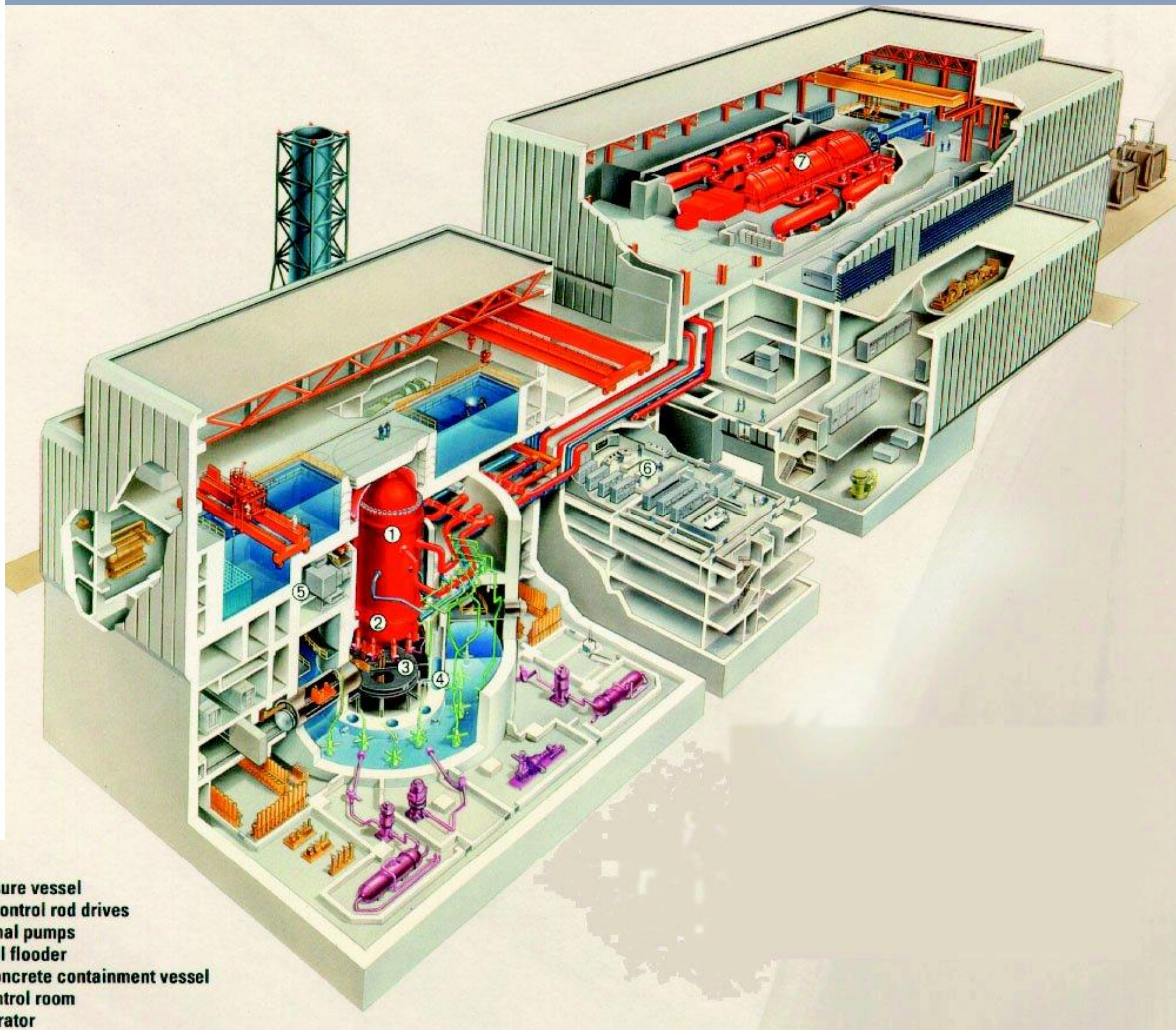
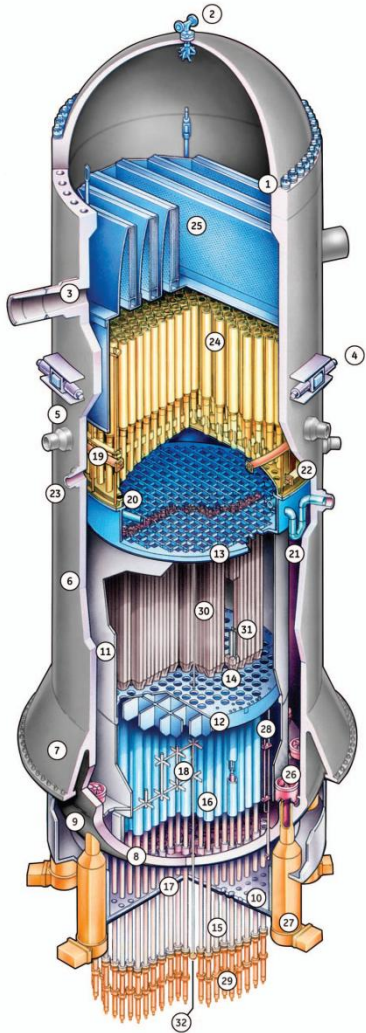
(KERNKRAFTWERK LEIBSTADT, CHF)

Reaktoraufbau

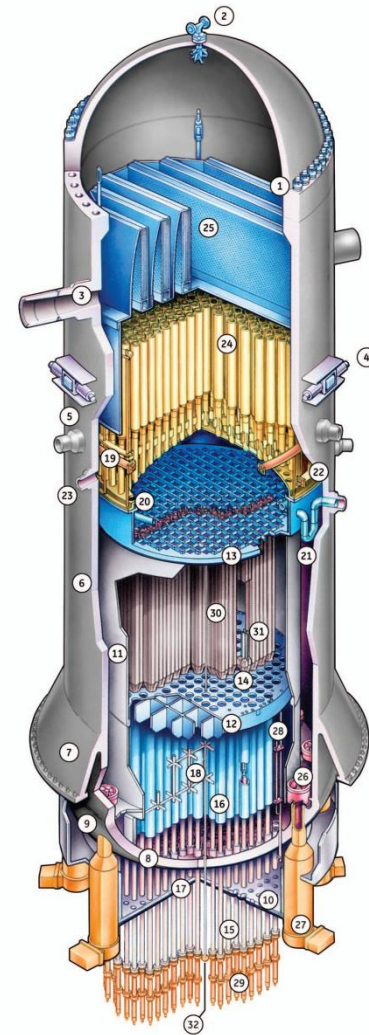
- 1 Entlüftung und Sprühleitung
- 2 Kranhaken für Dampftrockner
- 3 Dampftrockner
- 4 Frischdampfaustritt
- 5 Kernsprüheinheit
- 6 Wasserabscheider
- 7 Speiswassereintritt
- 8 Speisewasserverteiler
- 9 Niederdruckeinspeisung
- 10 Kernsprühverteilung
- 11 Kernsprühdüsenring
- 12 Oberes Kernführungsgitter
- 13 Wasserstrahlpumpen
- 14 Kernmantel
- 15 Brennelemente
- 16 Steuerstab
- 17 Untere Kernplatte
- 18 Umwälzsystemeinspeisung
- 19 Umwälzsystemansaugung
- 20 Druckgefäßabstützung
- 21 Abschirmwand
- 22 Steuerstabantriebe
- 23 Steuerstabantriebsleitung
- 24 Neutronenflussinstrumentierung

GE-HITACHI ABWR

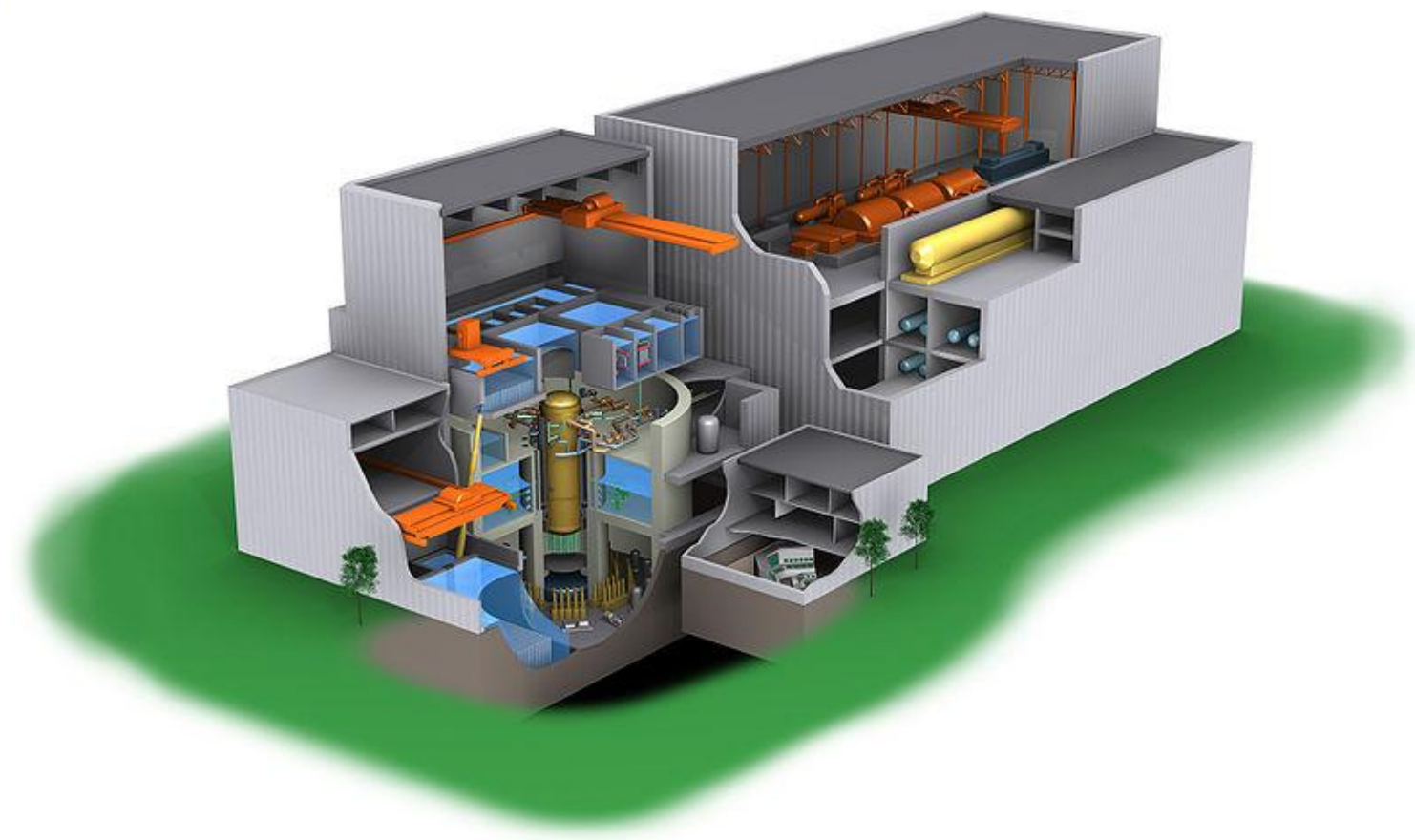

1. Reactor pressure vessel
2. Fine-motion control rod drives
3. Reactor internal pumps
4. Lower drywell flooder
5. Reinforced concrete containment vessel
6. Advanced control room
7. Turbine-generator

GE-HITACHI ABWR

GE-HITACHI ESBWR

REAKTORY WODNE WRZĄCE BWR

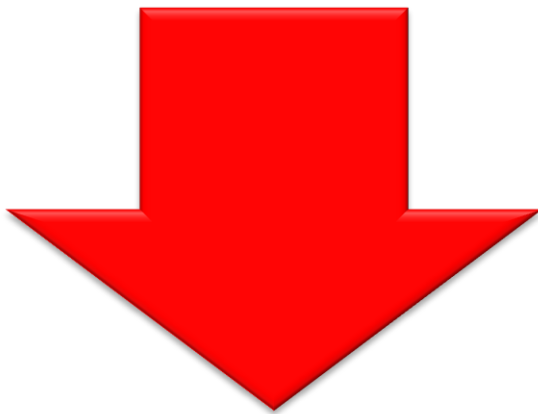

Wysoka niezawodność

Rozpowszechnienie technologii

Samoczynne wygaszanie reakcji przy utracie chłodziwa

Ciśnienie w reaktorze niższe niż dla PWR

Niska sprawność

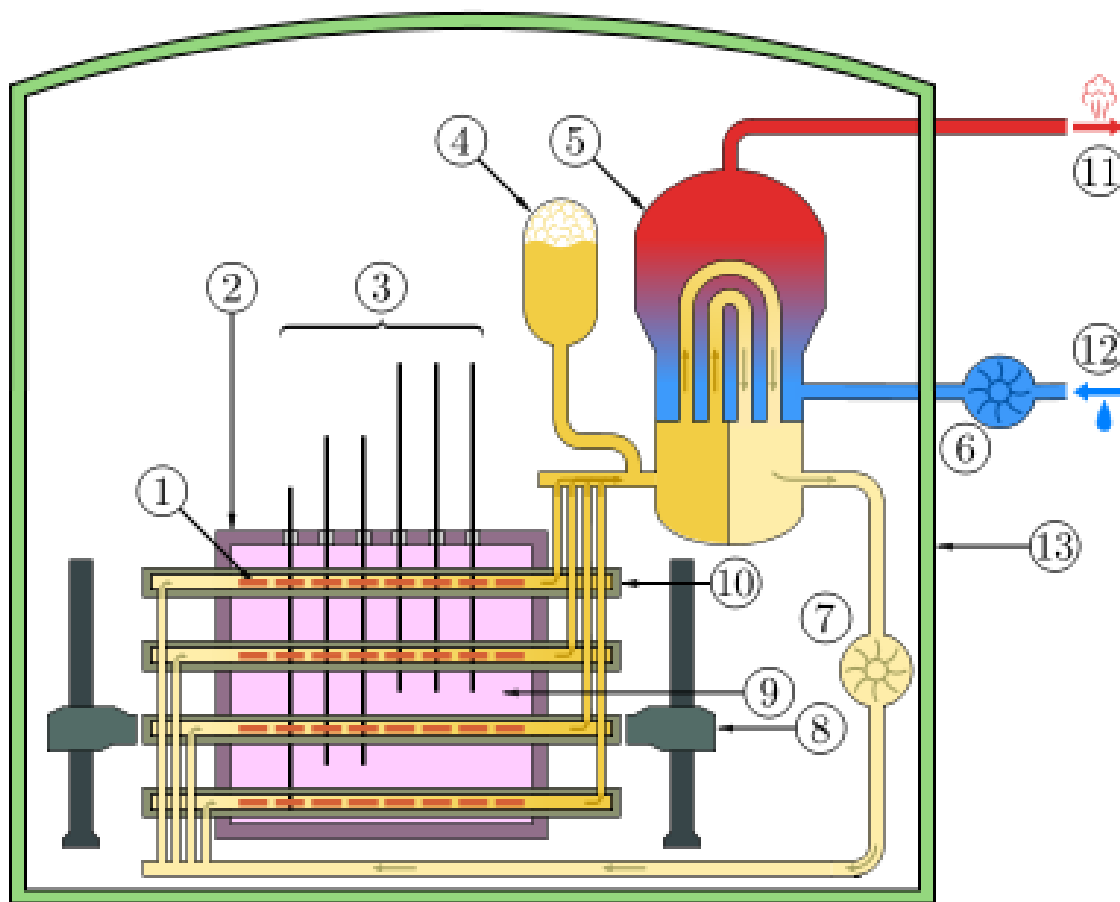
Radioaktywny czynnik roboczy w turbinie

Mniejsza niż dla PWR gęstość mocy w rdzeniu – większy zbiornik

REAKTOR CIŚNIENIOWY CIĘŻKOWODNY CANDU, PHWR, ACL

- Reaktor zbiornikowo-kanałowy(zbiornik stalowy)
- Chłodziwo: D2O (H2O w ACL)
- Moderator: D2O
- Paliwo: uran naturalny lub lekko wzbogacony (0,9÷1,2%)
- Układ dwuobiegowy
  - Obieg pierwotny ciężkowodny, ok. 100 bar (130 bar dla ACL)
  - Obieg wtórny wodno-parowy z turbiną parową, 50 bar, 260°C (70 bar dla ACL)
- Sprawność: ok. 30%
- Producenci: CAN, IND
- Użytkownicy: CAN, IND, ARG, KOR, PAK, ROU, CHN
- do 935 MWe (1200 MWe dla ACL-1200)

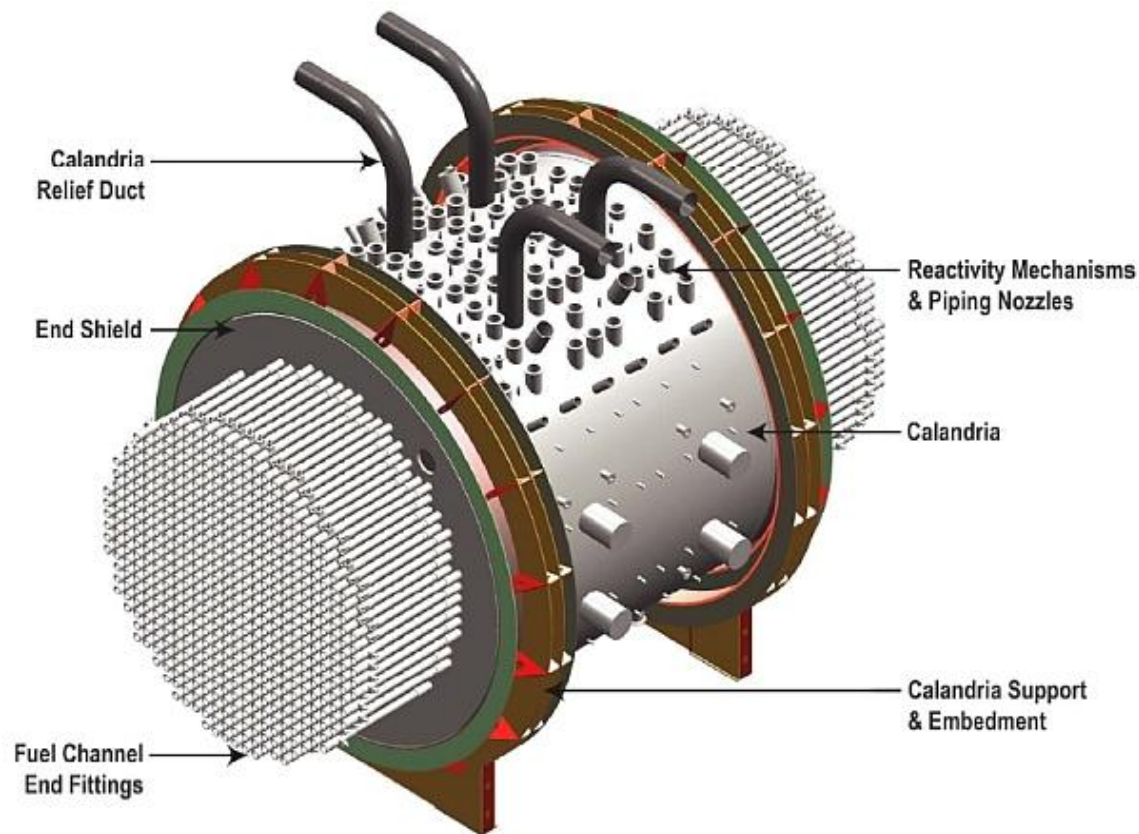
REAKTOR CIŚNIENIOWY CIĘŻKOWODNY CANDU (CANADIAN DEUTERIUM URANIUM)

1. Wiązka elementów paliwowych
2. Kalandria
3. Pręty regulacyjne
4. Stabilizator ciśnienia
5. Wytwornica pary
6. Pompa wody zasilającej
7. Pompa cyrkulacyjna
8. Maszyna załadowcza paliwa
9. Moderator ciężkowodny
10. Kanał ciśnieniowy
11. Rurociąg pary świeżej
12. Rurociąg wody zasilającej

ACR - ADVANCED CANDU REACTOR

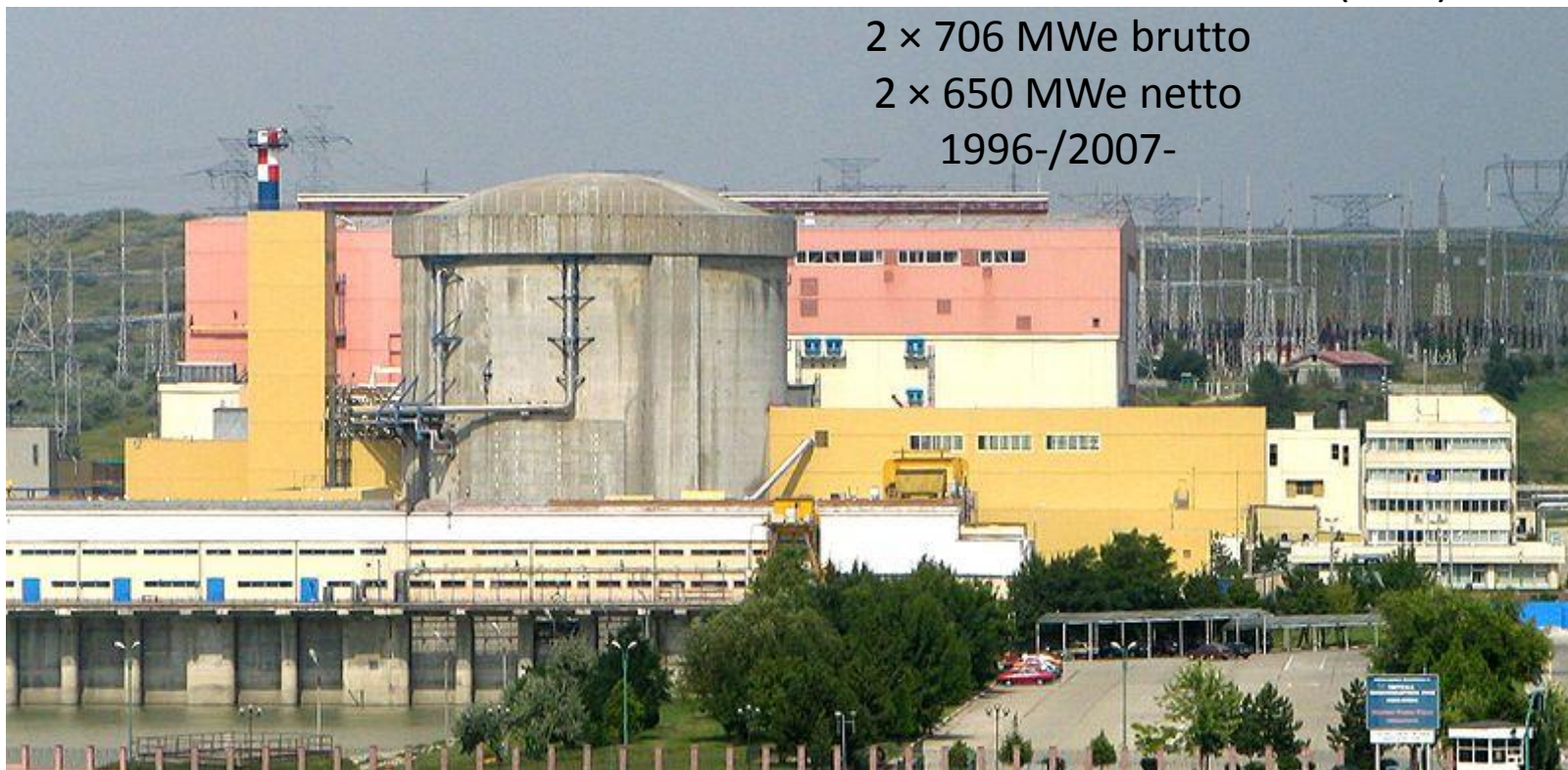
REAKTOR CIŚNIENIOWY CIĘŻKOWODNY CANDU

Centrala Nucleară de la Cernavodă (ROU)

2 × 706 MWe brutto

2 × 650 MWe netto

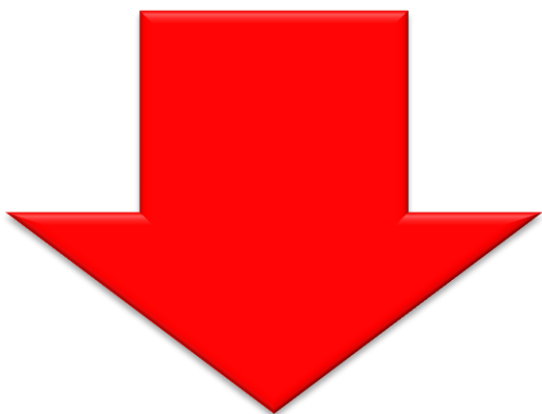
1996-/2007-

REAKTOR CIŚNIENIOWY CIĘŻKOWODNY

- Niskie ciśnienie w kalandrii
- Możliwość produkcji izotopów promieniotwórczych
- Możliwość przeładunku paliwa w czasie pracy
- Niskie wymagane wzbogacenie paliwa

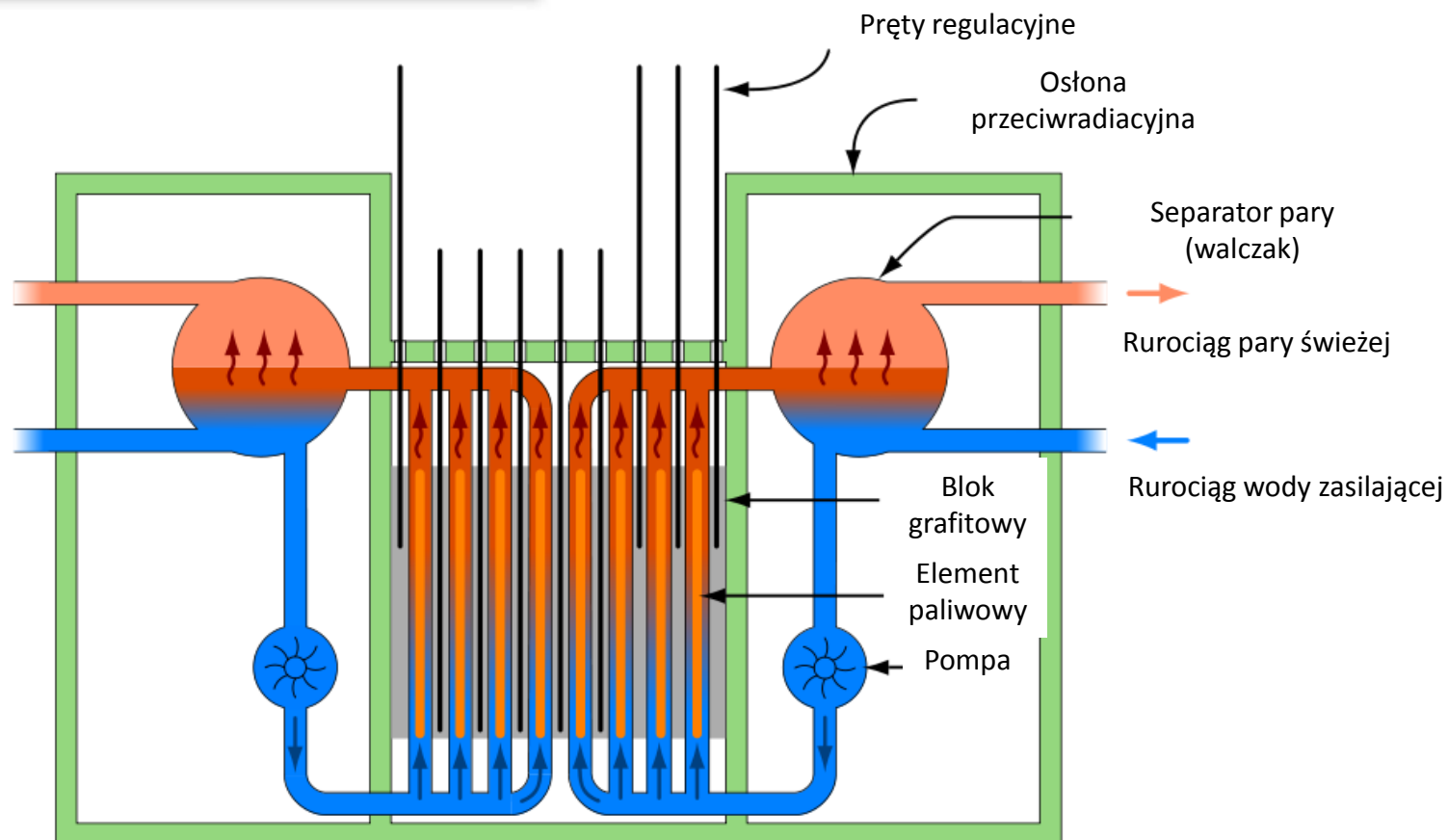
- Niska sprawność
- Duża objętość rdzenia
- Przecieki – duża liczba połączeń
- Konieczność wytwarzania ciężkiej wody

REAKTOR WODNO-GRAFITOWY KANAŁOWY (LWGR) РЕАКТОР БОЛЬШОЙ МОЩНОСТИ КАНАЛЬНЫЙ (RBMK)

- Reaktor kanałowy
- Chłodziwo: H₂O
- Moderator: Grafit
- Paliwo: uran wzbogacony, 2%
- Układ jednoobiegowy (z wyj. pierwszego reaktora w Obnińsku)
  - Parametry pary świeżej: 70 bar, 285°C
- Sprawność: ok. 32%
- Producenci: SUN
- Użytkownicy: SUN, LTU
- Bloki 1000 lub 1500 MWe

REAKTOR WODNO-GRAFITOWY KANAŁOWY

РЕАКТОР БОЛЬШОЙ МОЩНОСТИ КАНАЛЬНЫЙ (РВМК)

REAKTOR WODNO-GRAFITOWY KANAŁOWY

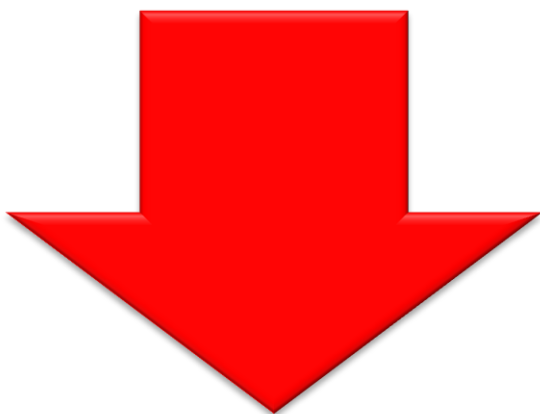
РЕАКТОР БОЛЬШОЙ МОЩНОСТИ КАНАЛЬНЫЙ (RBMK)

Łatwa konstrukcja

Teoretyczna możliwość uzyskania pary przegrzanej (nigdy nie wdrożona)

Możliwość przeładunku paliwa w czasie pracy

Dodatni współczynnik temperaturowy reaktywności!!!

Temperatura pracy grafitu powyżej temperatury jego zapłonu w powietrzu

Niska sprawność

Duża objętość rdzenia

Brak obudowy bezpieczeństwa

(Niedostateczne systemy bezpieczeństwa)

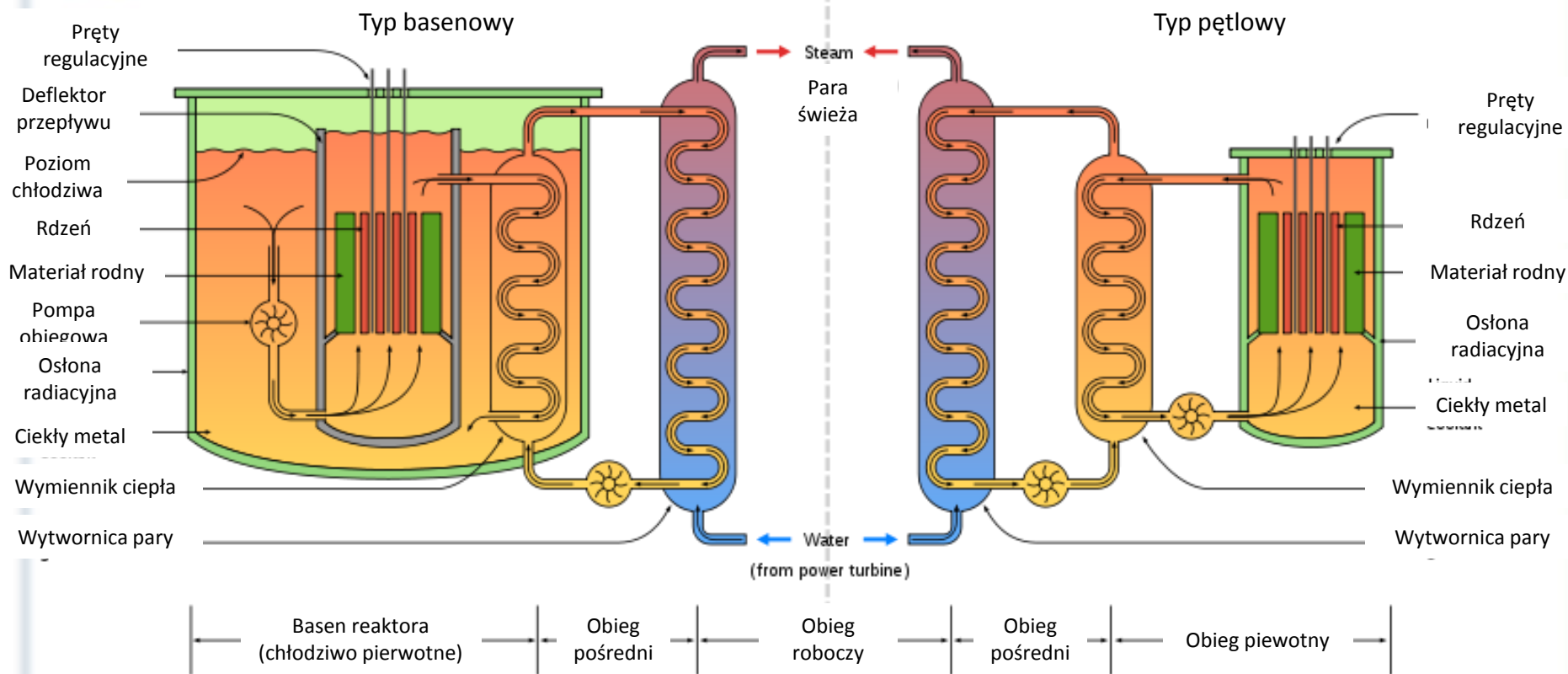
REAKTOR PRĘDKI POWIELAJĄCY FAST BREEDER REACTOR (FBR)

- Reaktor basenowy lub zbiornikowy
- Chłodziwo: ciekły Na (ew. Bi-Pb)
- Moderator: brak
- Paliwo: MOX – $\text{PuO}_2 + \text{UO}_2$
- Układ trójbiegowy
  - Obieg pierwotny, ciekły metal, aktywny, $400\div 600^\circ\text{C}$
  - Obieg pośredni, ciekły metal, nieaktywny
  - Obieg wtórny, wodno-parowy, turbina parowa, 550°C , 160 bar
- Bardzo wysoka gęstość mocy w rdzeniu
- Pomnażanie paliwa (konwersja materiału rodniego w rozszczepialny)

REAKTOR PRĘDKI POWIELAJĄCY

FAST BREEDER REACTOR (FBR)

Liquid Metal cooled Fast Breeder Reactors (LMFBR)

REAKTOR PRĘDKI POWIELAJĄCY FAST BREEDER REACTOR (FBR)

Biełojarsk-3 – BN-600
600 MWe brutto
560 MWe netto
1980-

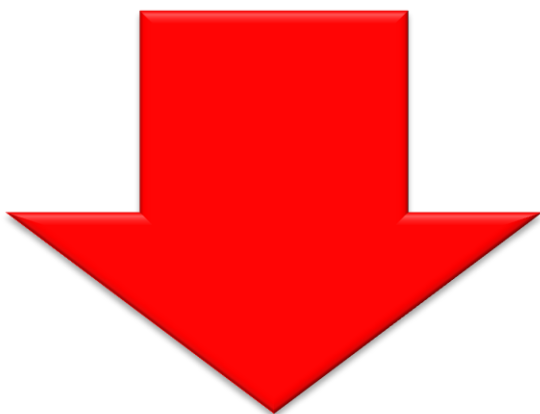

REAKTOR PRĘDKI POWIELAJĄCY FAST BREEDER REACTOR (FBR)

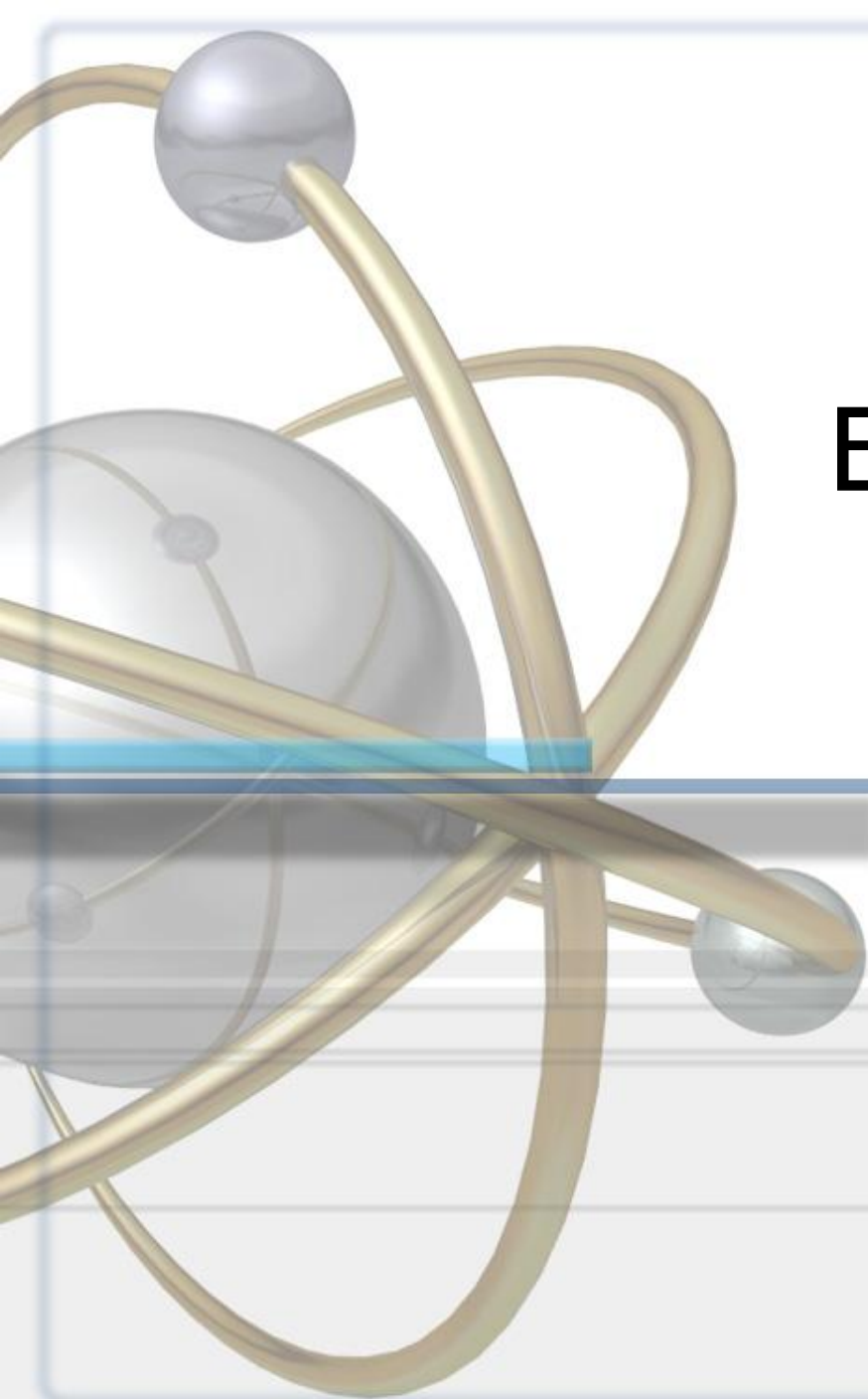

Możliwość powielania paliwa

Wysokie parametry pary –
wysoka sprawność

Problemy technologiczne
wynikające z zastosowanego
chłodziwa

ENERGETYKA JĄDROWA DZIŚ I JUTRO

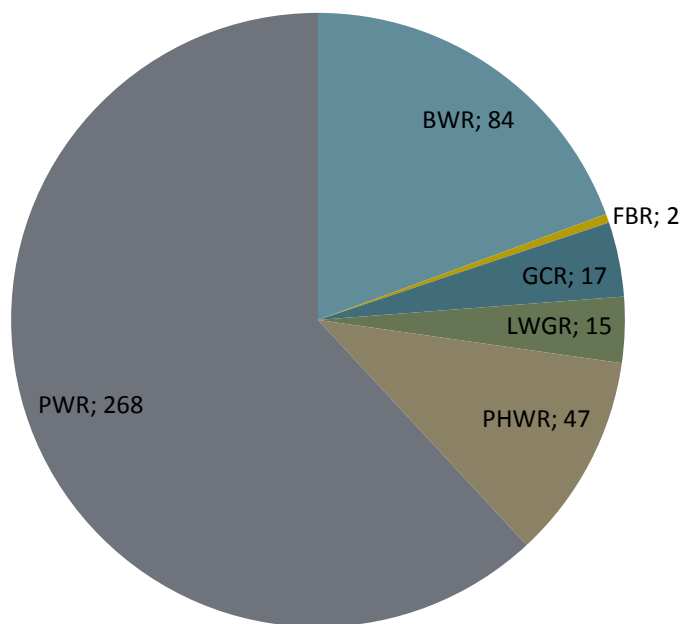
Adam Jerzy Rajewski
Zakład Termodynamiki
Instytut Techniki Ciepłej
Politechnika Warszawska

ENERGETYKA JĄDROWA DZIŚ

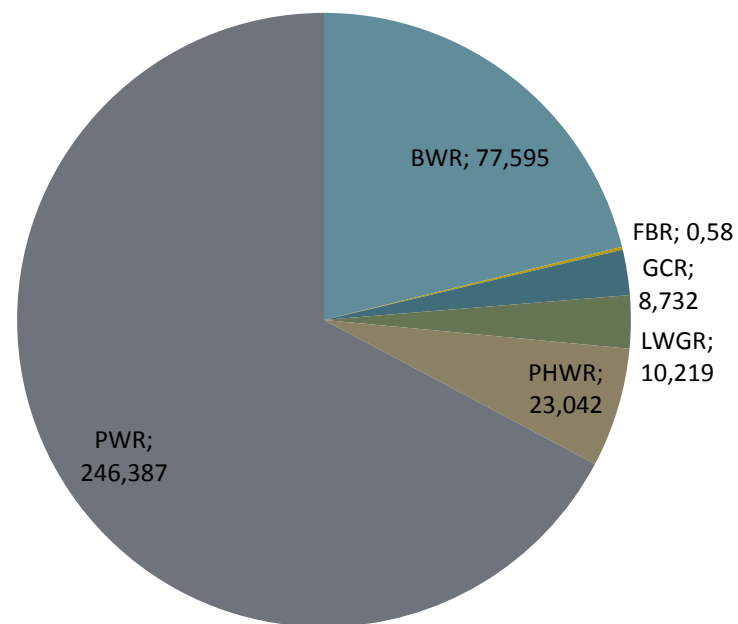
- 433 pracujące bloki jądrowe w 31 krajach
- łączna moc zainstalowana 366 GWe
- 5 bloków długoterminowo wyłączonych
- 65 bloków w budowie

ENERGETYKA JĄDROWA DZIŚ

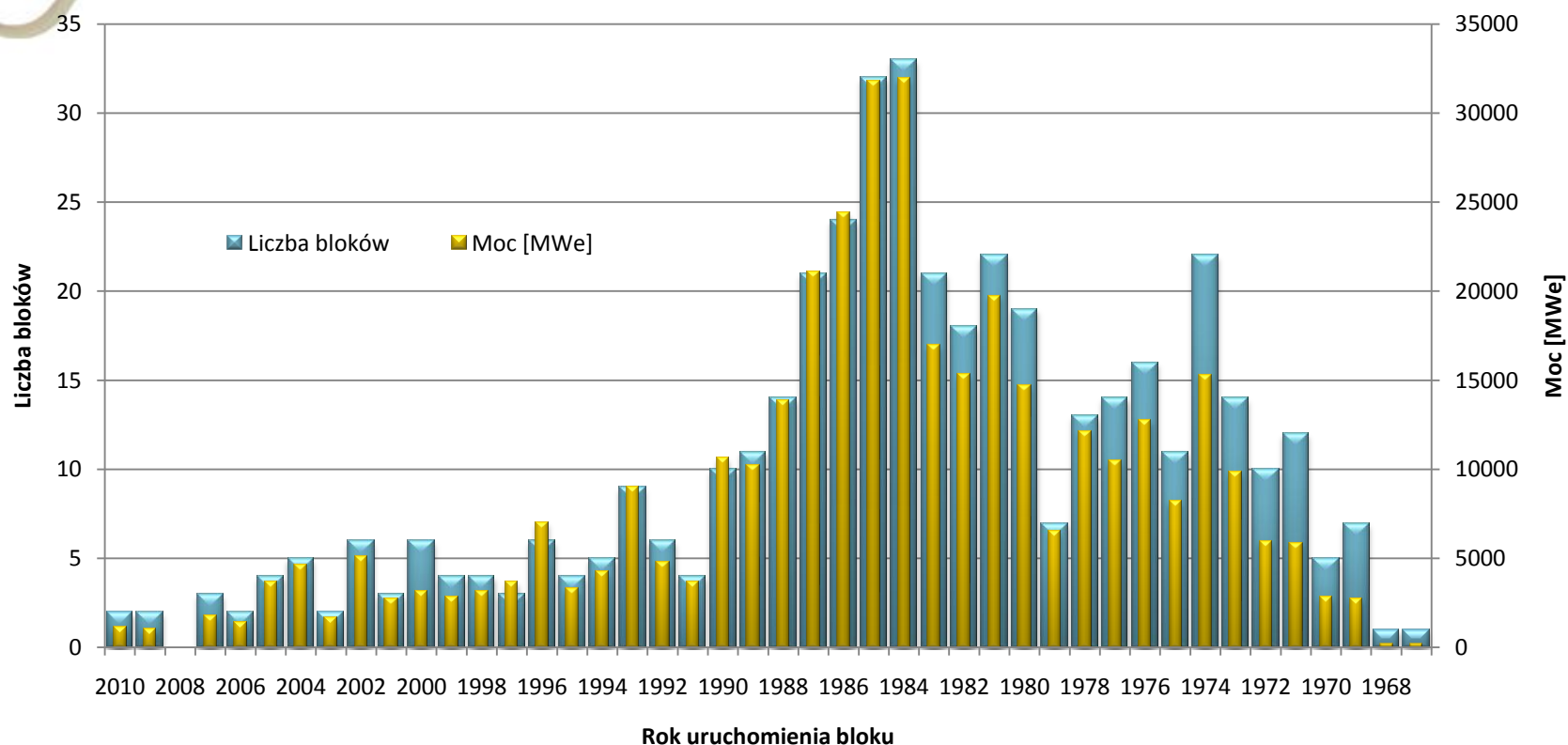
Liczba bloków

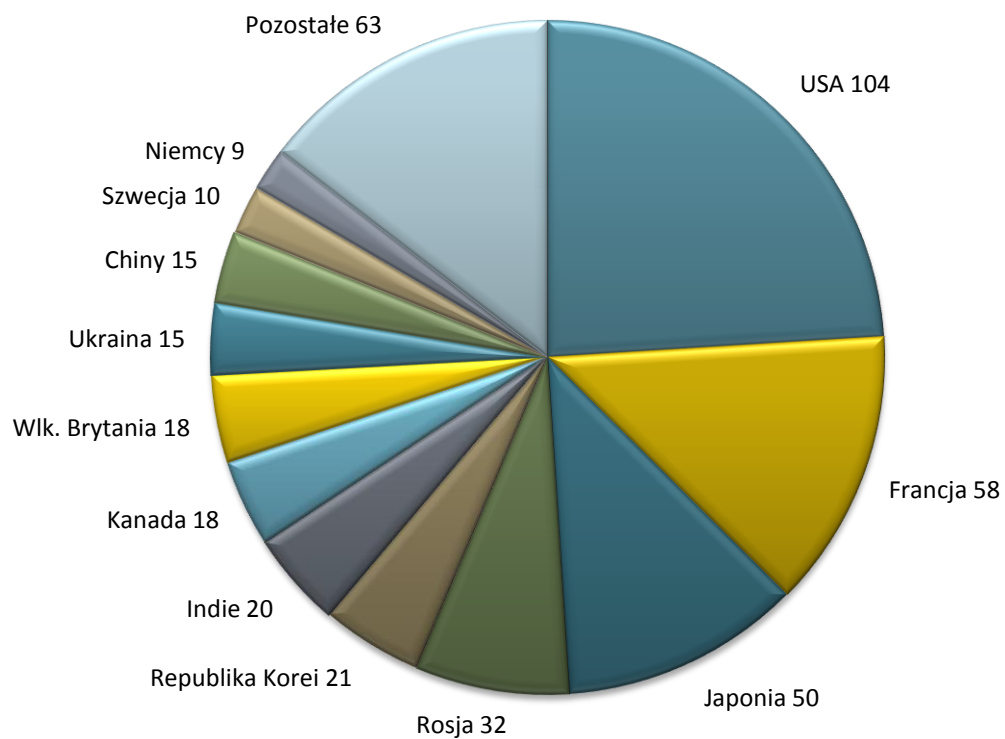
Moc zainstalowana [GWe]

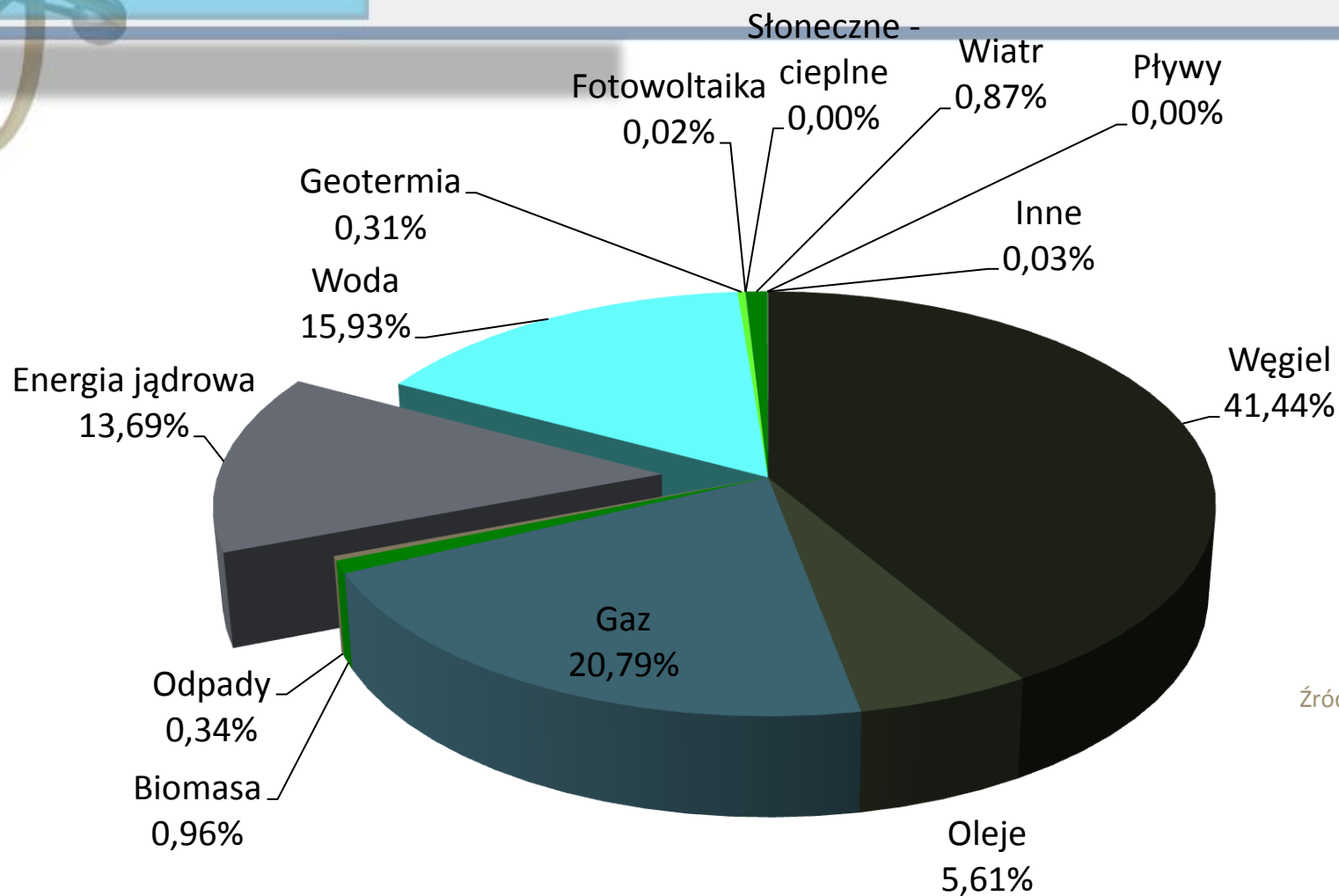
WIEK PRACUJĄCYCH BLOKÓW JĄDROWYCH (STAN NA 2010)

BLOKI JĄDROWE NA ŚWIECIE

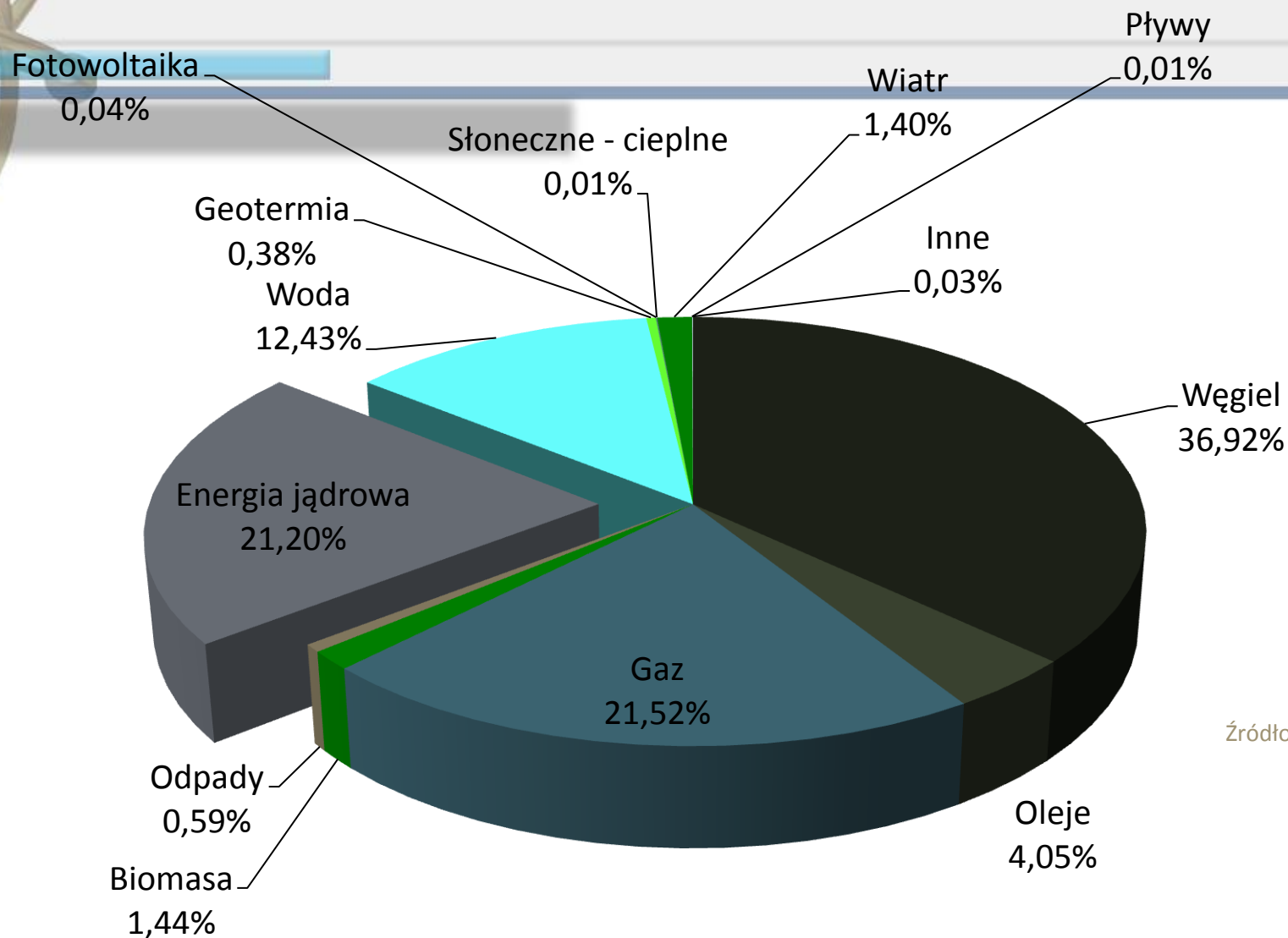

Produkcja energii elektrycznej na świecie (2007)

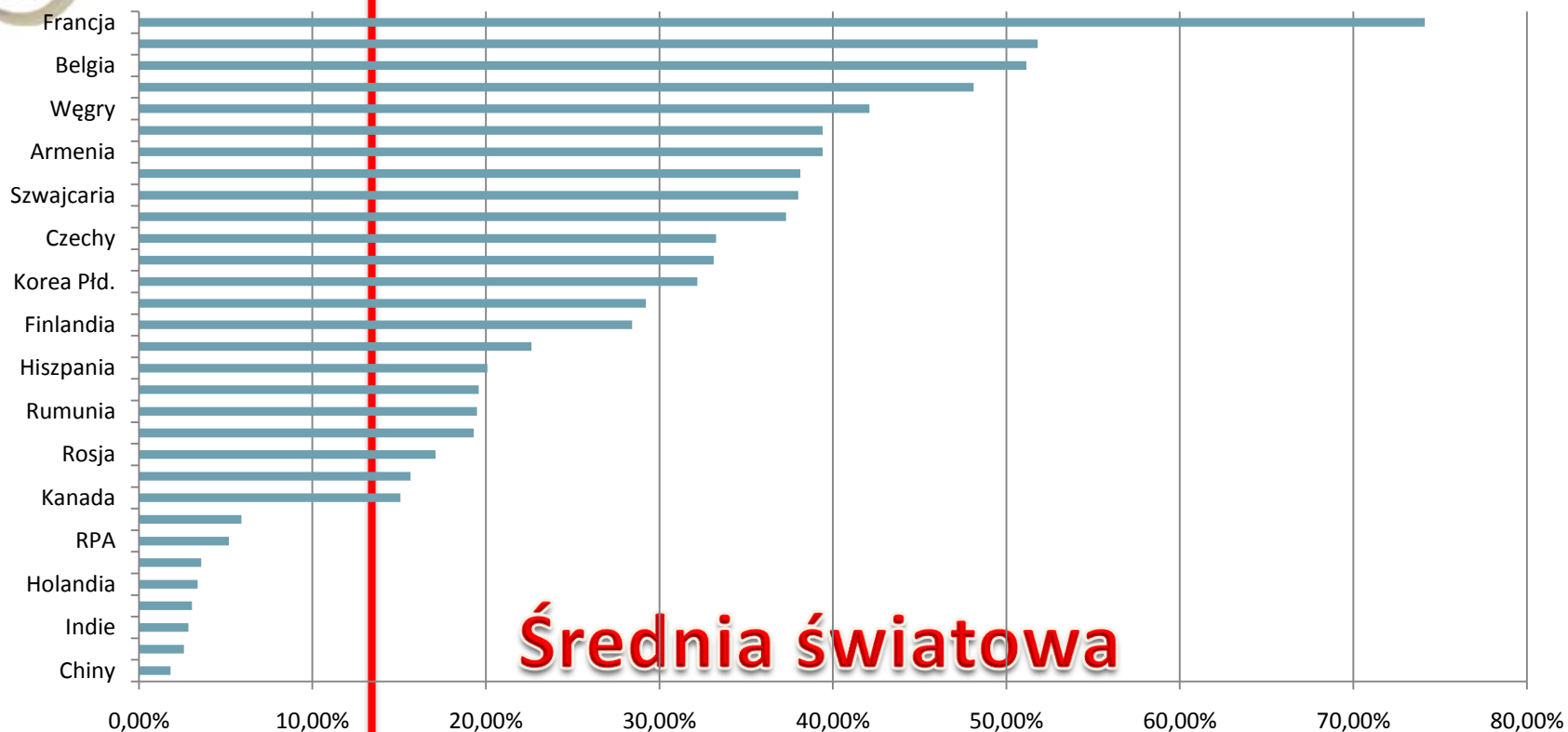
Źródło: IEA, 2010

Produkcja energii elektrycznej w krajach OECD (2007)

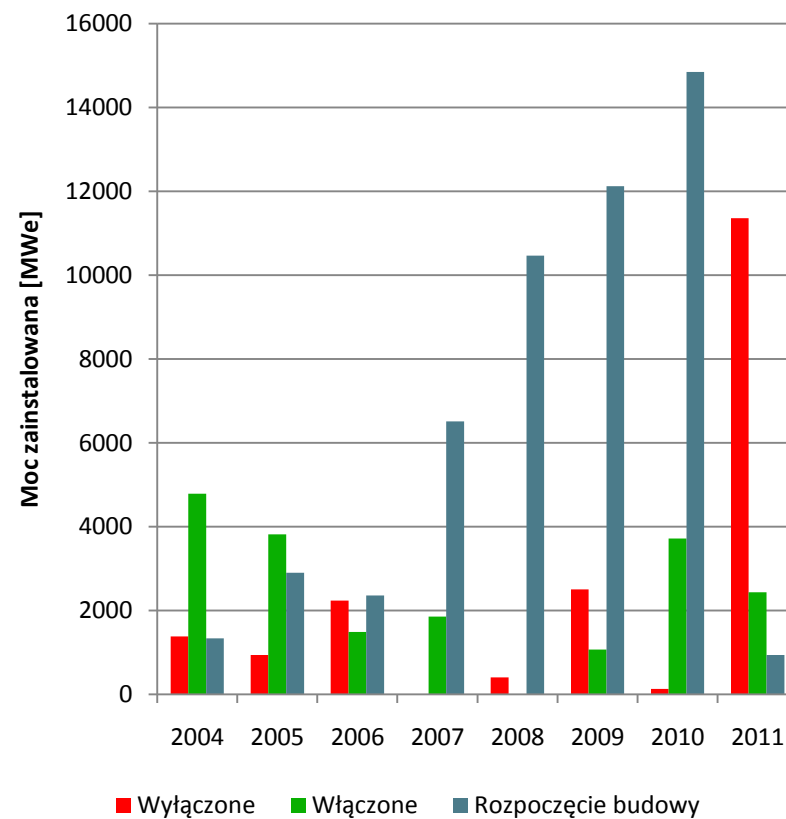
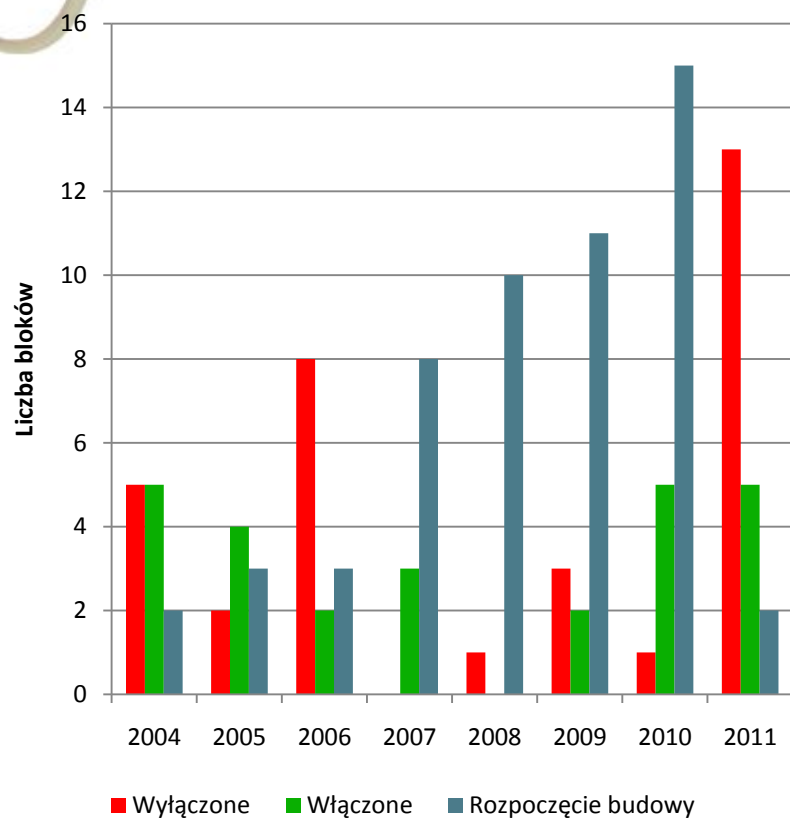

Źródło: IEA, 2010

ENERGETYKA JĄDROWA W KRAJOWYM SYSTEMIE ENERGETYCZNYM (2010)

WŁĄCZENIA I WYŁĄCZENIA

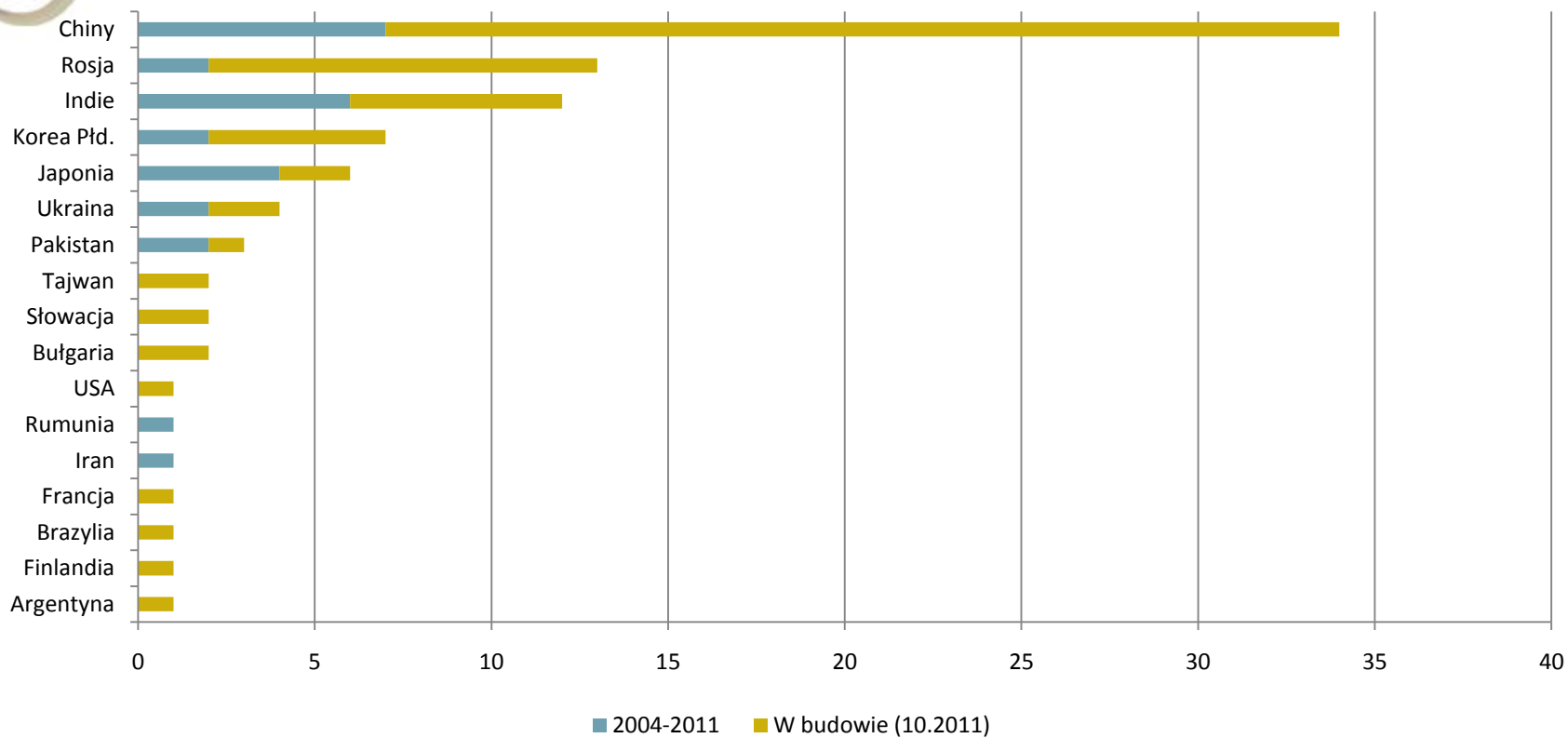

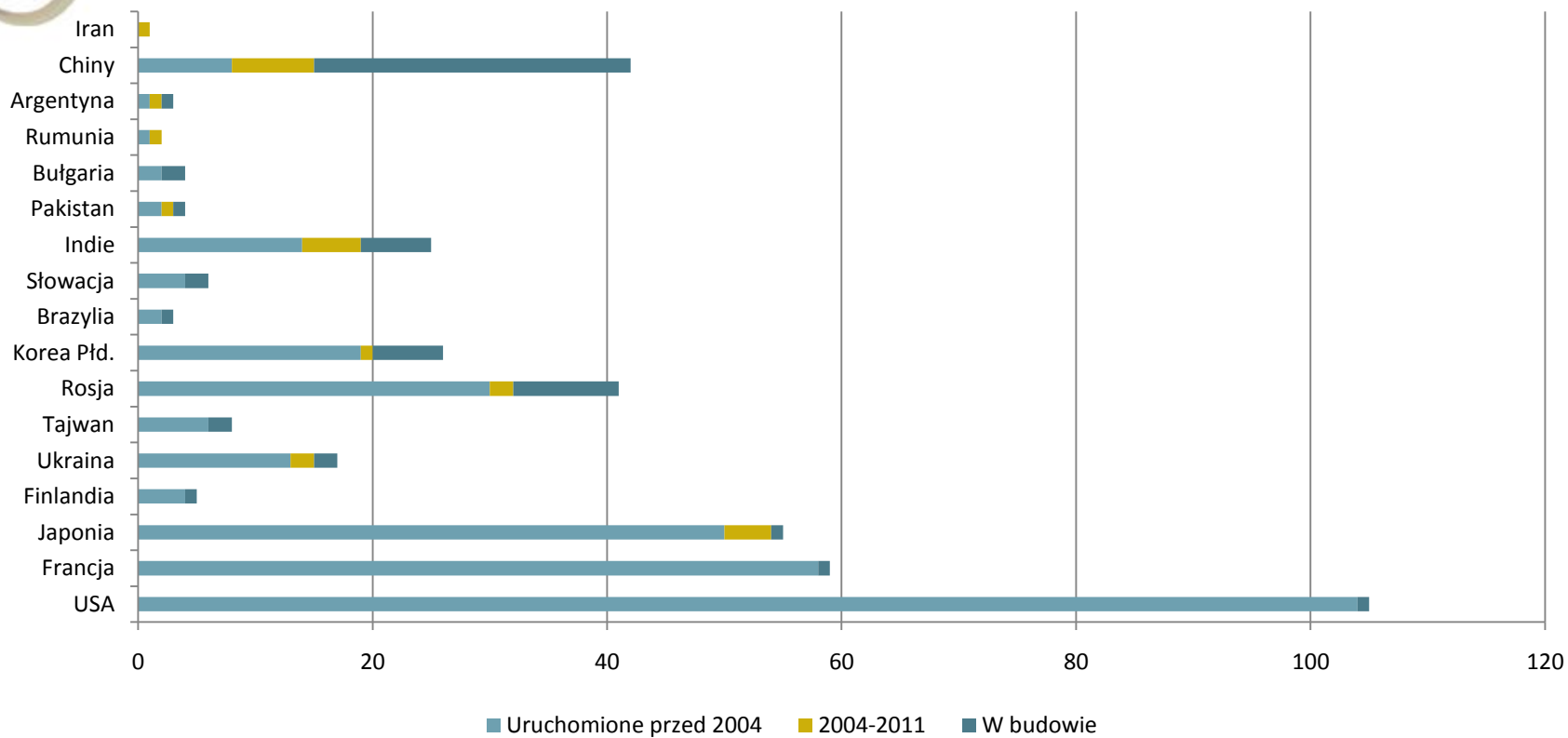
BLOKI JĄDROWE W BUDOWIE

- $4 \times \text{BWR}$
- $2 \times \text{FBR}$
- $1 \times \text{LWGR (RBMK-1000)}$ – teoretycznie
- $4 \times \text{PHWR}$
- $54 \times \text{PWR}$ (w tym 2 w elektrowni pływającej)

NOWE BLOKI 2004-2011

NOWE BLOKI 2004-2011

PWR

AREVA
(EPR,
Atmea)

Gidropress
(WWER-1000,
1500)

OKBM
(KLT-40)

Toshiba-
Westinghouse
(AP-1000)

KHNP
(APR-1400)

Mitsubishi
(APWR,
Atmea)

BWR

GE-Hitachi
(ABWR,
ESBWR)

Areva
(Kerena /
SWR-1000)

Atomenergo-
projekt
(WK-300)

PHWR

AECL
(CANDU-6,
ACR)

NPCIL, Bhavini
(AHWR)

FBR

OKBM
(BN-800,
BREST)

Bhavini

ChRL

HTR

Eskom
Westinghouse
(PBMR)

General
Atoms
(GT-MHR)

ChRL

Areva
(Antares)

KIERUNKI ROZWOJU SIŁOWNI JĄDROWYCH

Moc bloku

- Wzrost mocy jednostek dużych (APR-1400, EPR, WWER-1500...)
- Projekty małych reaktorów (HTGR, GT-MHR, KŁT-40, WK-300)

Zwiększanie bezpieczeństwa

- Generacja III+

Zwiększanie sprawności konwersji energii

- Nowe rozwiązania tradycyjnych bloków PWR, BWR
- Nowe typy reaktorów (HTGR)
- Kogeneracja?

Zwiększenie stopnia wypalenia paliwa

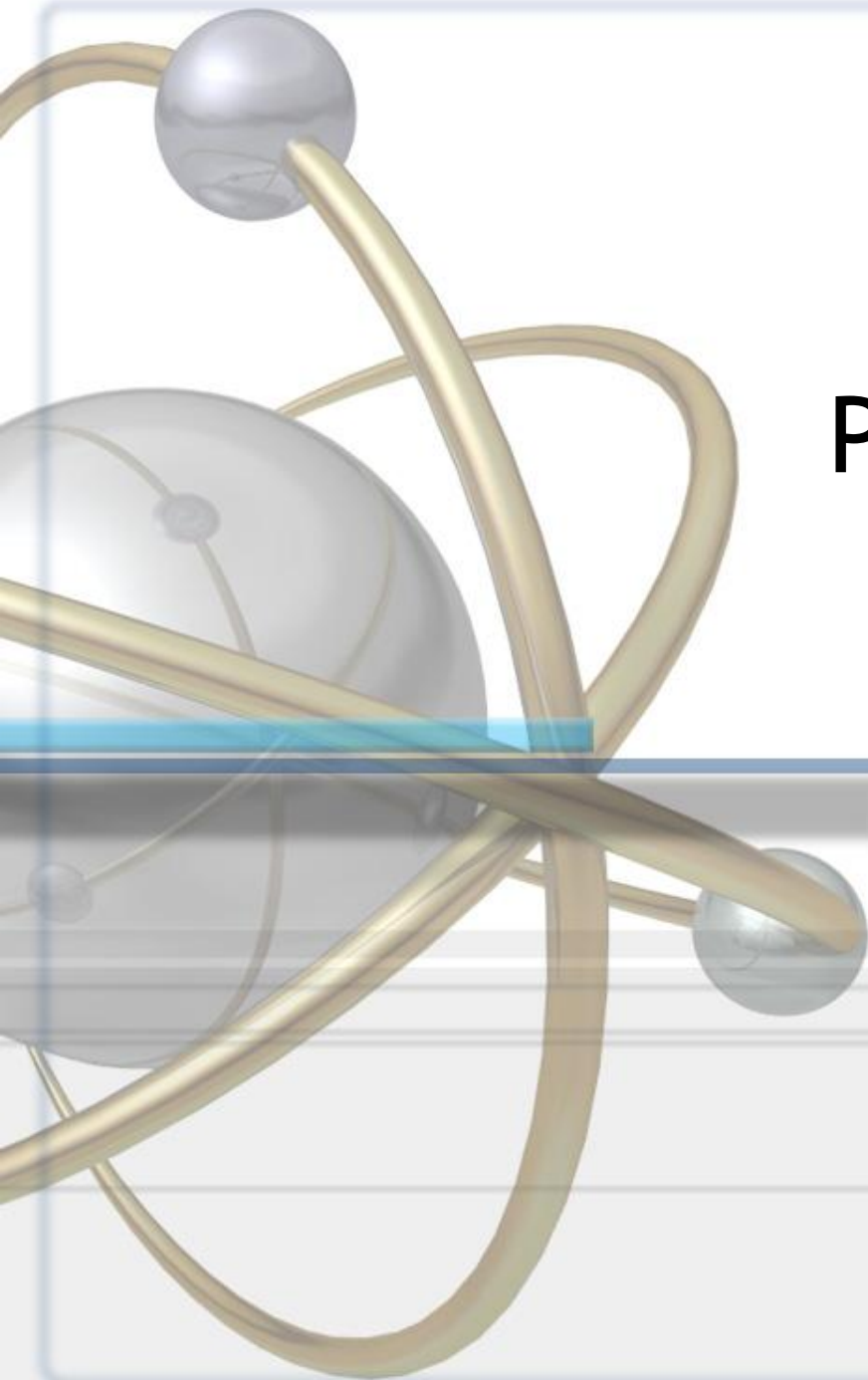
ROZPROSZONA ENERGETYKA JĄDROWA?

Pływające EJ (Rosja)

- Reaktory KŁT-40 (przejęte z lodołamaczy)
- Zasilanie trudno dostępnych rejonów
- Kogeneracja

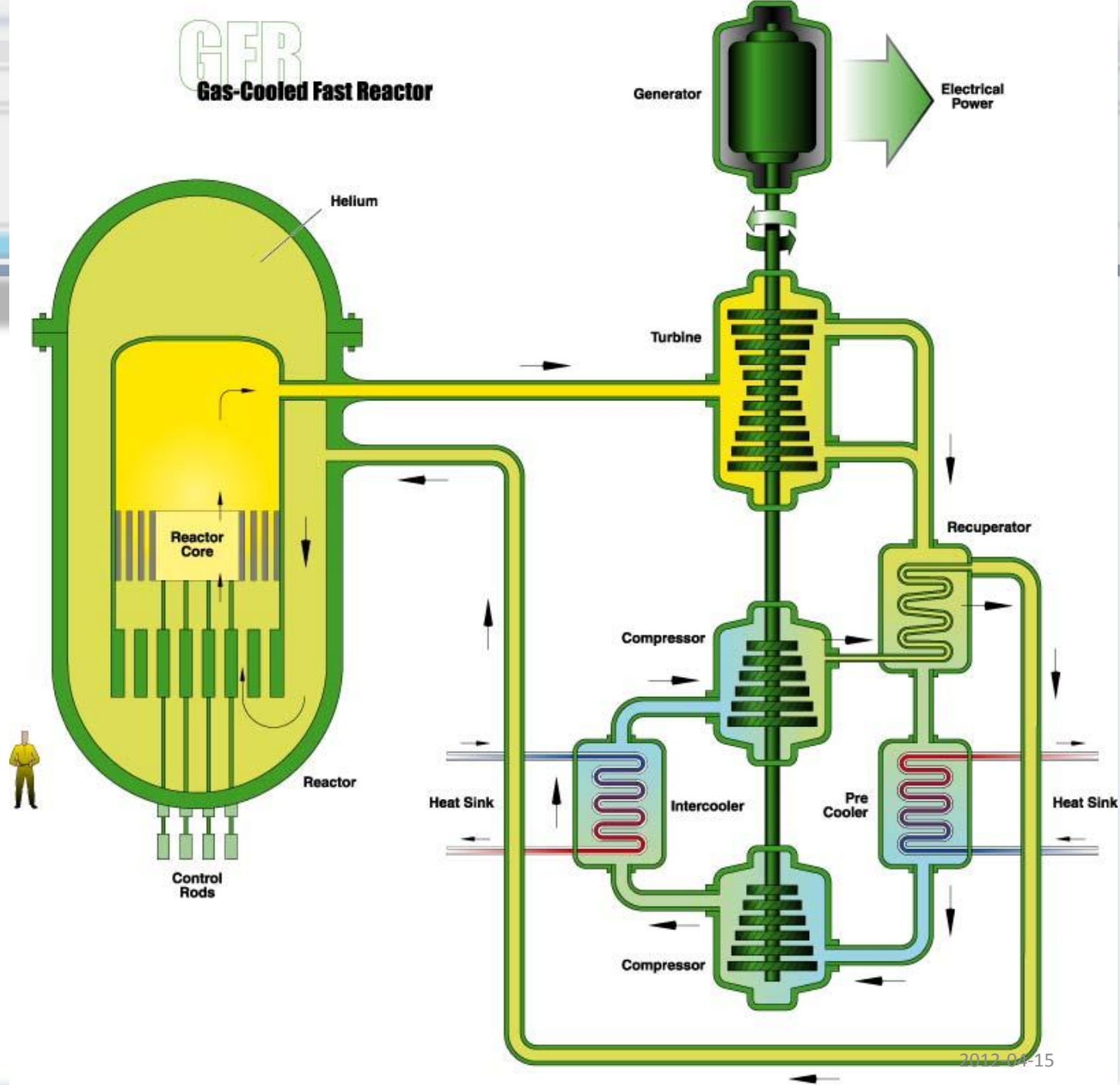
Projekt HTGR (RPA)

- Bloki ok. 160 MWe
- Wysoka sprawność cieplna bloku (>40%)
- Obieg Braytona – turbina gazowa
- Planowana praca „podszczytowa”
- Elektrownie z wieloma małymi blokami

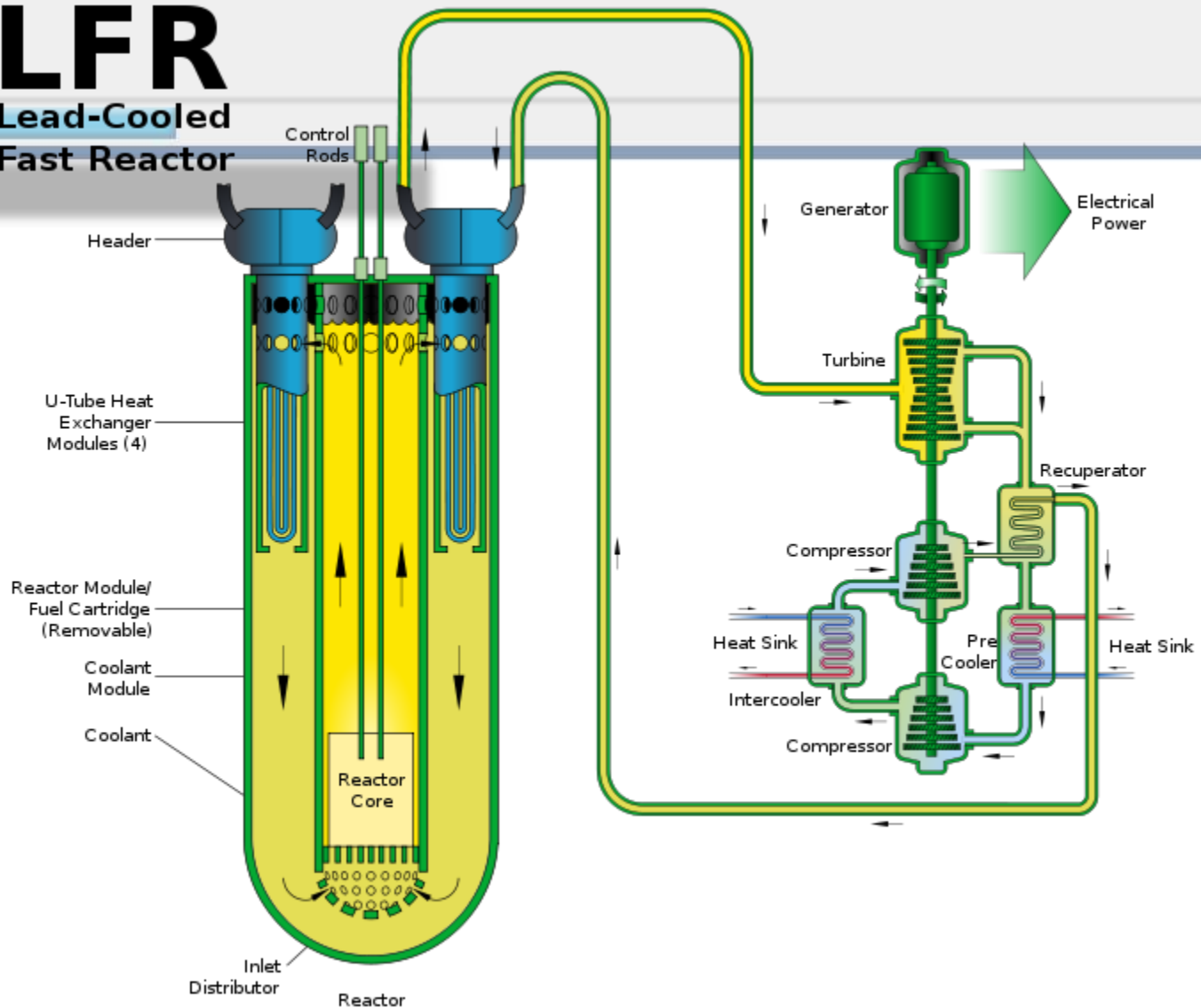
PROJEKTY NA PRZYSZŁOŚĆ REAKTORY IV GENERACJI

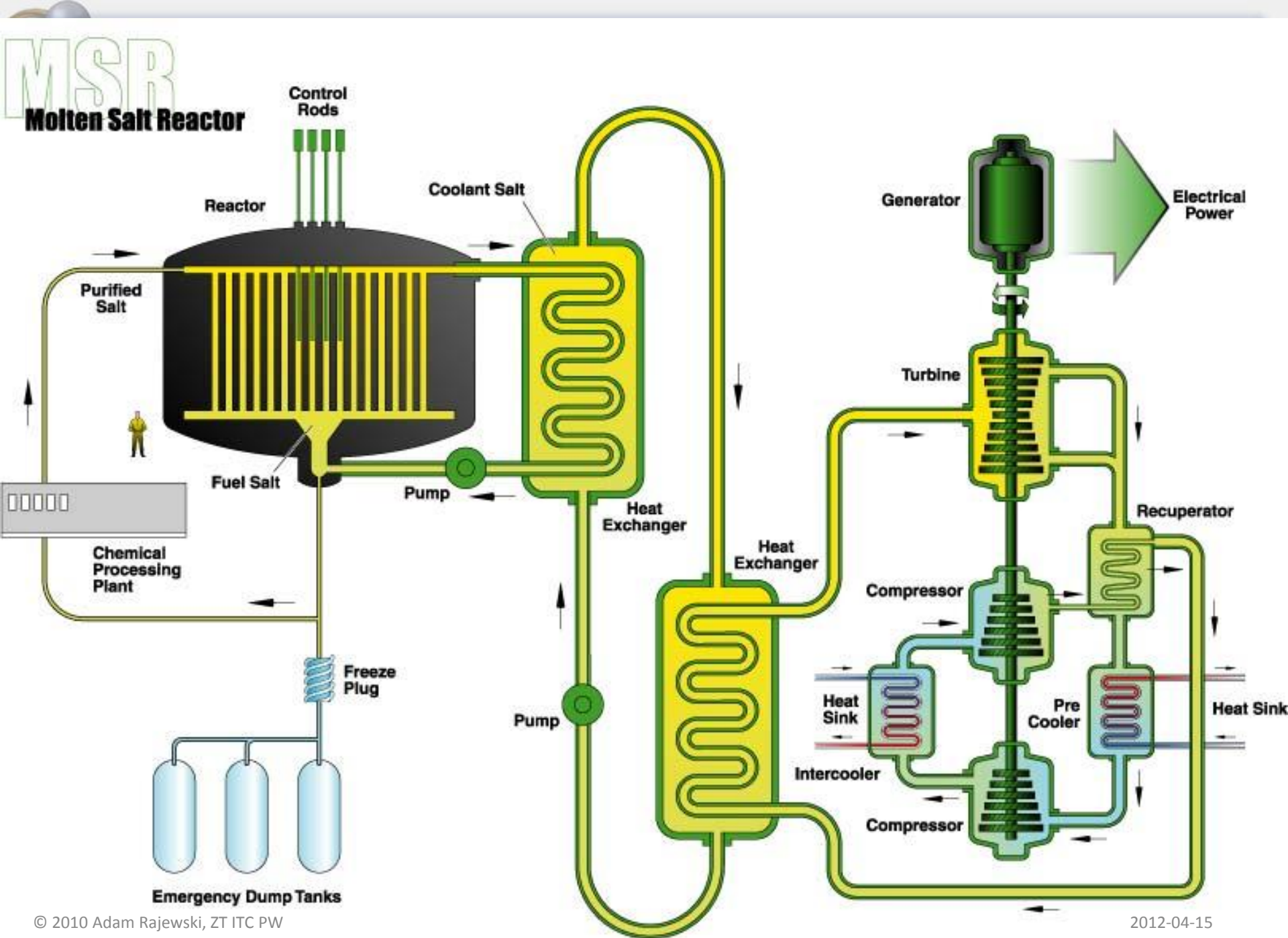
GFR

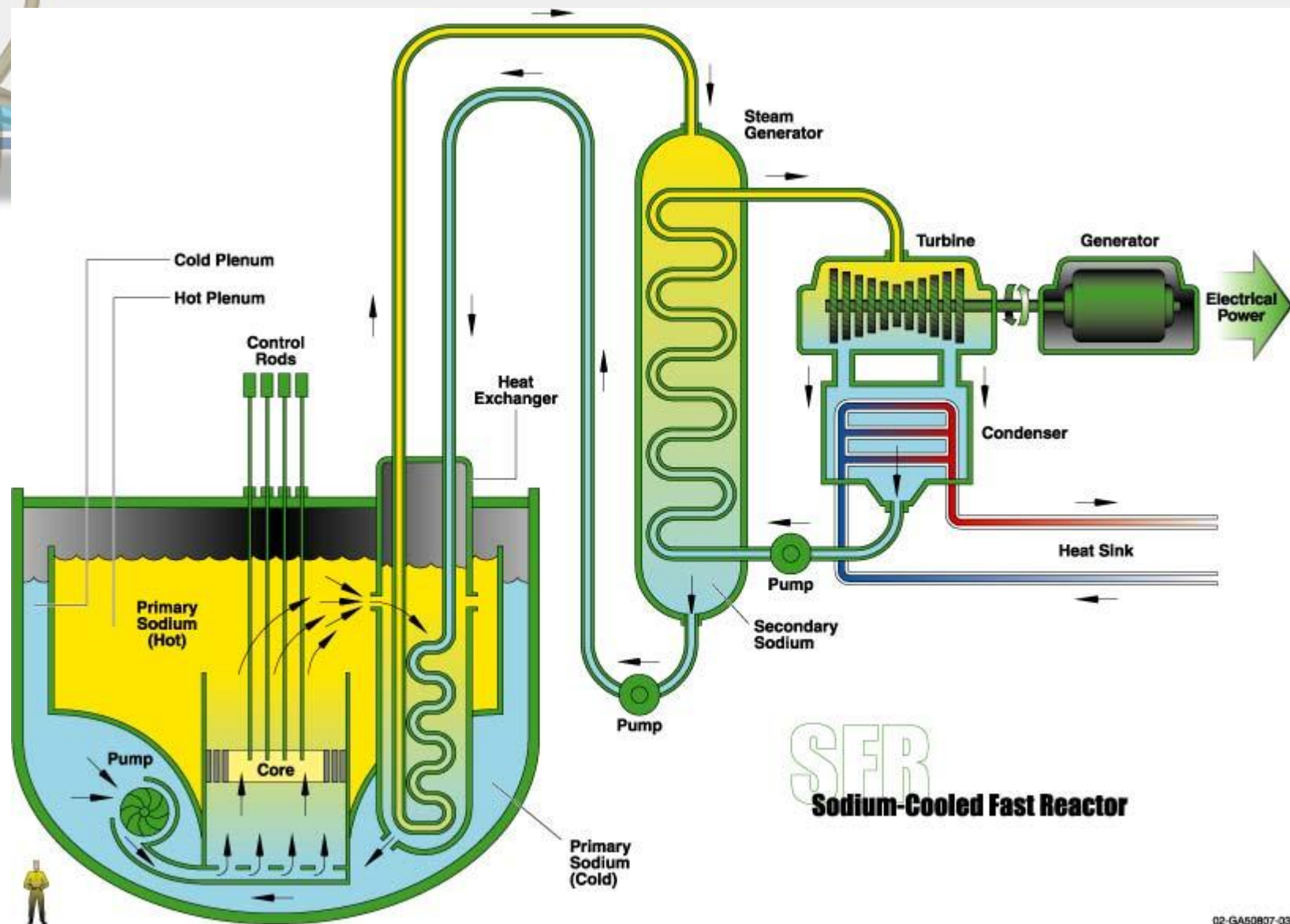
Gas-Cooled Fast Reactor

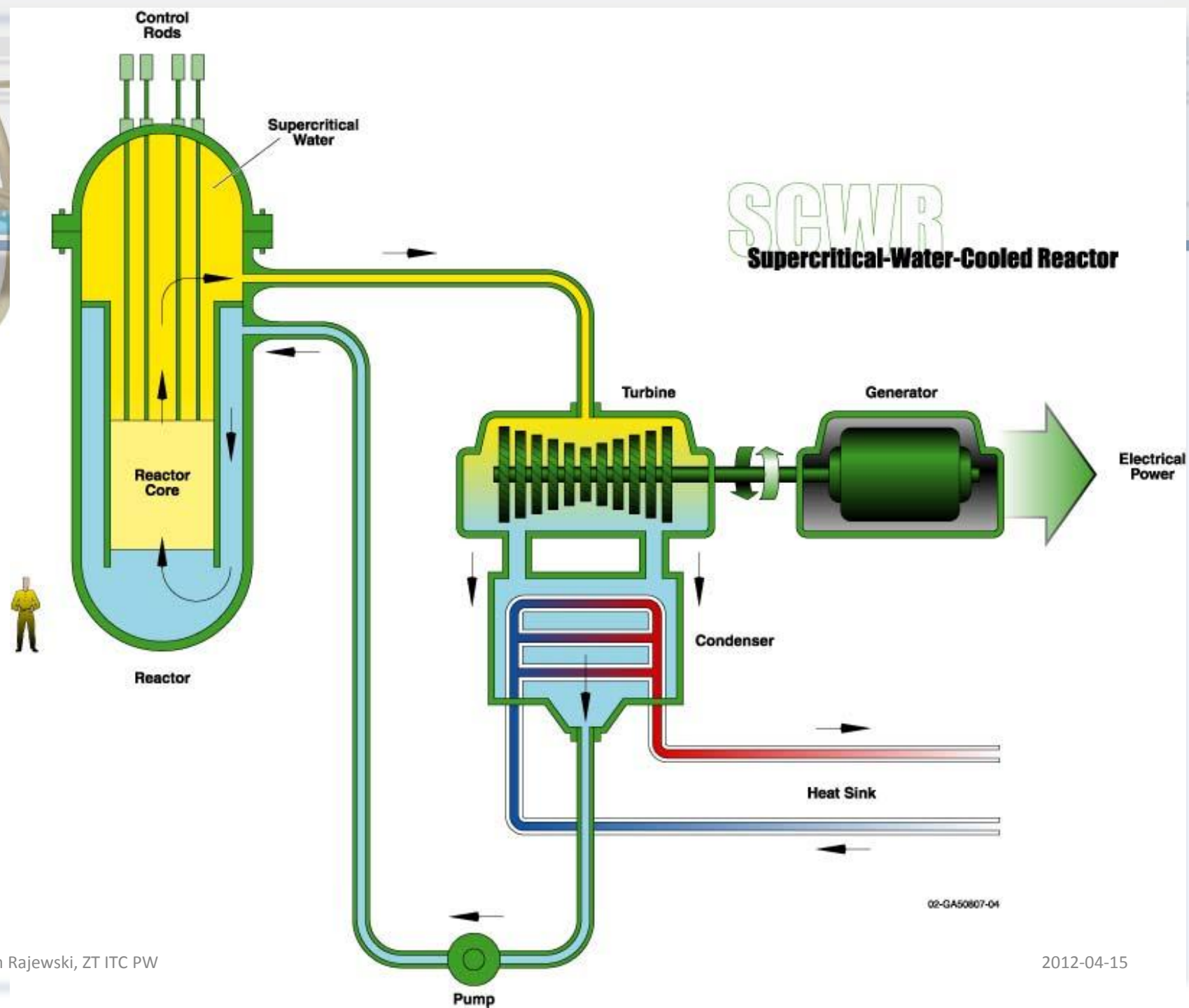
LFR

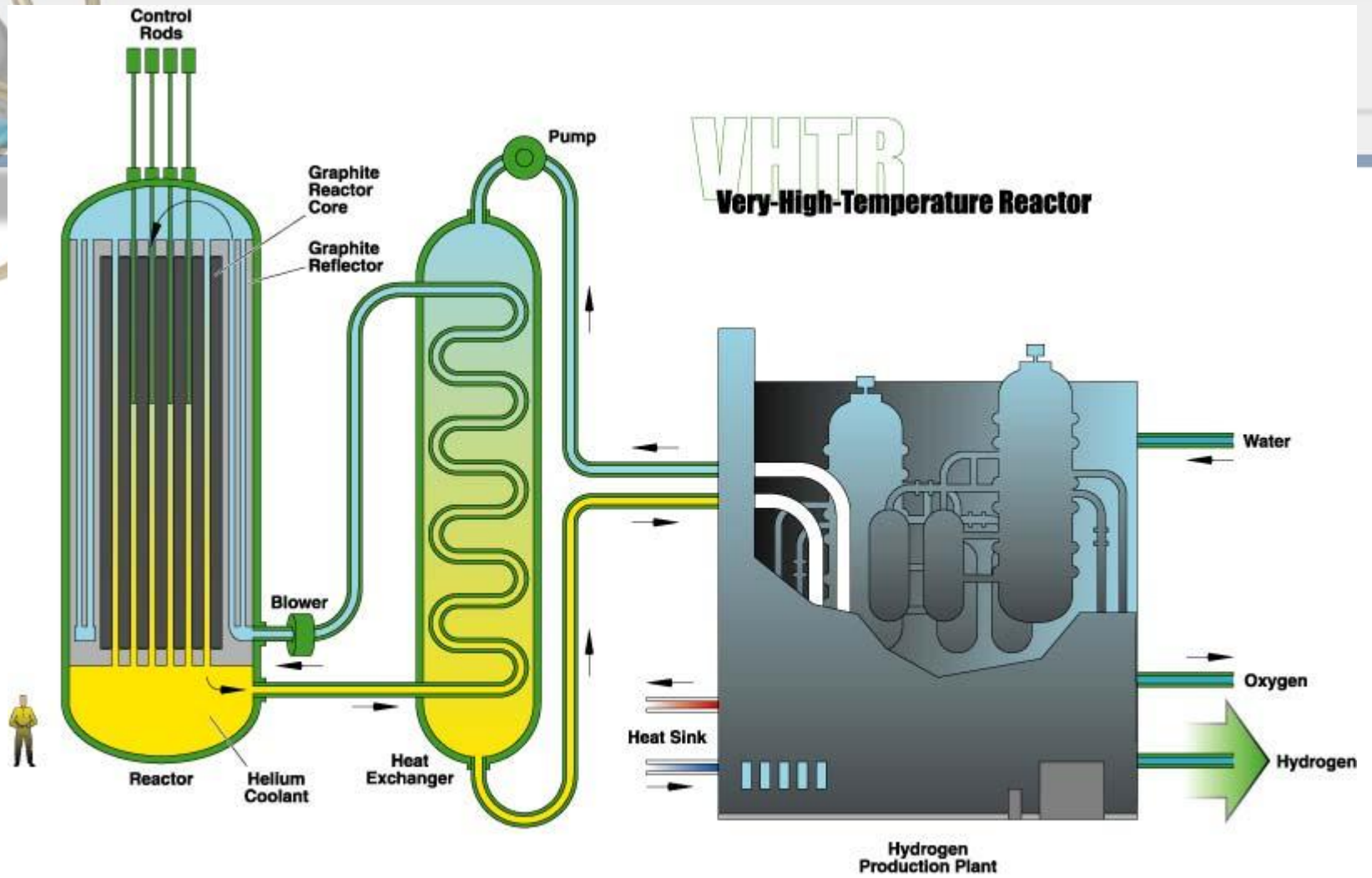
Lead-Cooled Fast Reactor

02-GA50807-01

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ.

adam.rajewski@itc.pw.edu.pl